

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIV.

CELOVEC, PETEK, 16. NOVEMBER 1979

ŠTEV. 46 (1943)

Začetek gradnje karavanškega predora v ozračju dobrega sosedstva in sodelovanja

Kot demonstracija dobrih sosedskih odnosov in plodnega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo se je zadnji petek odvijal uradni začetek del pri gradnji cestnega predora pod Karavankami. Meja med obema državama se je za ta dan v resnici spremenila v most, preko katerega so se udeleženci brez vsake formalnosti in kontrole vozili z ene na drugo svečanost — za navadni vsakdan seveda še vizija. To razveselivo izjemo je pač narekovalo dejstvo, da so bili navzoči vodilni predstavniki obeh sosednih dežel in držav: predsednik zveznega izvršnega sveta SFRJ Jugoslavije Veselin Djuranović in avstrijski zvezni kancler dr. Bruno Kreisky, predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Anton Vratuša in koroški deželni glavar Leopold Wagner, prometna ministra Ante Zelič in Karl Lausecker ter mnogi drugi častni gostje.

Najprej je bila svečanost na Hrušici blizu Jesenic. Na kraju, kjer bo čez štiri leta južni vhod v karavanški predor, je goste iz obeh držav pozdravil predsednik skupščine jeseniške občine Slavko Osredkar. Poudaril je veliki mednarodni pomen bodočega karavanškega predora v širokem evropskem merilu, še posebej pa za neposredne sosedbe, ki jih bo še bolj zblížal in prispeval k nadaljnjemu razvoju dobrososedskih odnosov. Podrob-

no pa sta pomen tega skupnega avstrijsko-jugoslovanskega projekta opisala prometna ministra Karl Lausecker in Ante Zelič. Minister Lausecker je naglasil, da je evropske prometne probleme mogoče reševati le s skupnimi prizadevanji, o čemer priča zlasti tudi ta svečanost, ki dokazuje pomen tega projekta ne le za prebivalstvo obeh držav, marveč tudi za vso Evropo. Podobno je naglasil tudi član zveznega izvršnega sveta SFRJ in predsednik zveznega komiteja za promet in zveze Zelič. Dejal je, da bodo z zgraditvijo predora ustvarjeni bistveno ugodnejši pogoji za hitrejši razvoj mednarodnega prometa in trgovanja; predvsem pa bo predor velika pridobitev za obmejno prebivalstvo, ki mu bo olajšal medsebojno komunikacijo in spoznavanje.

Svečanosti na Hrušici so številne za-

slave obeh držav in dežel, godba, narodne noše in množica ljudi dajali praznično vzdušje. Pa tudi potem v Podrožici je prireditev polekala kot pomemben dogodek. Župan šentjakobske občine Johan Gressl je v navzočnosti številnih domačinov izrekel dobrodošlico visokim predstavnikom obeh držav ter izrazil željo, da bi uresničitve tega velikega, narode povezujočega načrta služila obogatitvi gospodarskih impulzov in ohranitvi miru v sožitju. O pomenu bodočega predora, o odnosih in sodelovanju med obema državama in o njunem mestu v široki mednarodni skupnosti sta spel spregovorila oba prometna ministra. Medtem ko je minister Lausecker svoj izvajanja postavil v širši evropski okvir, je predsednik Zelič naglasil predvsem bilateralno raven in izrazil prepričanje, da bo nadaljnji razvoj vsestranskega sodelovanja prispeval k nadaljnji utrditvi medsebojnega razumevanja in zaupanja med državama in njunimi narodi. Pri tem pa je še posebej poudaril: „Prepričan sem, da bosta morali imeti v sklopu takšnega sodelovanja pomembno vlogo tudi slovenska in hrvaška narodnostna manjšina v Avstriji.“

Ob „robu“ svečanosti — najprej v Kranjski gori in za zaključek v Celovcu — so imeli predstavniki obeh držav razgovore, kjer so obravnavali celotno problematiko dvostranskih odnosov in vprašanja širšega mednarodnega okvira.

Avstrijsko-jugoslovanski „vrh“ ob začetku gradnje karavanškega predora — z desne proti levi: predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Veselin Djuranović, avstrijski zvezni kancler dr. Bruno Kreisky, predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Anton Vratuša, koroški deželni glavar Leopold Wagner ter prometna ministra Ante Zelič in Karl Lausecker.

Predsednik Djuranović je v Celovcu sprejel predstavnike koroških Slovencev

Med svojim kratkim bivanjem na Koroškem ob začetku del pri gradnji karavanškega predora je predsednik zveznega izvršnega sveta SFRJ Veselin Djuranović minuli petek v Celovcu sprejel tudi predstavnike obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. V delegaciji so bili za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem predsednik dr. Franci Zwitter in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser ter za Narodni svet koroških Slovencev predsednik dr. Matevž Grilc in tajnik mag. Filip Warasch, medtem ko so z jugoslovanske strani bili navzoči še predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Anton Vratuša, jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Novak Pribečević in generalni konzul v Celovcu Milan Šamec.

V imenu obeh organizacij kot legitimnih zastopnikov celotne slovenske narodne skupnosti na Koroškem je dr. Franci Zwitter pozdravil predsednika Djuranoviča „na tleh naše sedanje in zgodovinske naselitve“ ter se mu zahvalil, da tudi v tem kratkem bivanju na Koroškem nudi priložnost predstavnikom koroških Slovencev za pogovore. Njegov obisk pozdravljamo z veseljem in zadovoljstvom, je dejal dr. Zwitter, ker je povezan s slovesnim aktom pričetka del za karavanški predor, ki naj bi ne le prometno povezoval sosedni državi in sosedne narode, marveč jih tudi duhovno zblíževal. „Tudi koroški Slovenci hočemo kot naravni most med sosedi kakor doslej prispevati svoje k temu cilju, vendar bi bil naš doprinos brez dvoma še vsebolj iskren in naše prizadevanje še vsebolj učinkovito, če bi bila zadovoljivo rešena življenjska vprašanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem.“

Z zadovoljstvom je dr. Zwitter ugotovil, da so bili v zadnjih dveh letih s strani matičnega naroda in Jugoslavije že storjeni določeni ukrepi za gospodarsko in socialno krepitev našega človeka in njegove narodne identitete. Hkrati pa je opozoril tudi na dejstvo, da se od zadnjega obiska delegacije koroških Slovencev v Beogradu pred več kot dvema letoma „glede formalnega reševanja člena 7 državne pogodbe s strani avstrijske vlade ni nič spremenilo in je za nas sedanja uređitev manjšinskega vprašanja potom sedmojuljske manjšinske zakonodaje iz leta 1976 absolutno nesprejemljiva.“

Koroški Slovenci smo sicer realni dovolj, da ne pričakujemo spremembe trenutne zakonske ureditve čez noč, vendar upravičeno zahtevamo primerne ukrepe za reševanje posameznih konkretnih vprašanj, so poudarili na razgovoru ter našli celo vrsto področij, na katerih

(Dalje na 8. strani)

Stališče ZSO h kanclerjevim izjavam

K izjavam zveznega kanclerja dr. Kreiskega, ki jih je dal avstrijski in jugoslovanski televiziji ob priložnosti začetka del pri gradnji karavanškega predora, je zavzel stališče tudi izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

„Če zvezni kancler izjavlja, da ni sovražnik manjšin,“ je rečeno v stališču ZSO, „potem je mogoče samo upati, da bo to svoje stališče v manjšinski politiki tudi potrdil. Po drugi strani njegov ponovni poziv, naj slovenska manjšina pošlje svoje zastopnike v manjšinske sosvete, ne potrjuje takega prijateljstva do manjšin. Njegovo mnenje, da sodelovanje v manjšinskih sosvetih ne bi pomenilo ‚neposredne privolitve zakonu‘, pa je v nasprotju z jasnim besedilom zakona, ki člane sosveta izrecno veže na zakon in njegovo izpolnitev.“

Če zastopniki slovenske narodne skupnosti iščejo pogovore z zvezno vlado, potem so to zanje lahko samo neposredni in enakopravni pogovori, ki jih ne morejo nadomestiti medsebojna posvetovanja med posameznimi skupinami slovenske narodne skupnosti v sosvetu, je dalje rečeno v izjavi ZSO, ki ob koncu poudarja: „Koroški Slovenci nasprotno pričakujejo neposredne pogovore z vlado, kakor so bili v skupnem sporočilu ob obisku jugoslovanskega zunanjega ministra prikazani kot najboljše pot za rešitev vseh vprašanj, ki zadevajo položaj in pravice slovenske in hrvaške narodne skupnosti.“

„Naprodaj nismo Sloveni nikdar!“

To odločno in ponosno izpoved je vrgel v obraz bizantinskemu despotu Justinijanu Iztok — junak Finžgarjevega zgodovinskega romana „Pod svobodnim soncem“. Ta izpoved, ki jo je pisatelj povezal z dogajanjem pred 1400 leti, pa ima svojo veljavnost tudi danes. Ima svojo veljavnost še posebej tudi v zvezi z avstrijsko-jugoslovanskim srečanjem ob uradnem začetku del pri gradnji karavanškega predora. Kajti za lepo fasado na zunaj manifestiranega dobrega sosedstva in sodelovanja je realna politika kazala tudi svojo drugo stran.

Ta druga in dosti manj lepa stran pa narekuje potrebo, da kakor nekoč Iztok nedvoumno izpove: „Naprodaj nismo Sloveni nikdar“ — ne za ceno karavanškega predora in drugih prav tako potrebnih in pozitivnih skupnih akcij; niti za ceno toliko in toliko tisočev jugoslovanskih „gastarbeiterjev“ (ki pa jih je v razmerju s številom prebivalcev gotovo precej manj kot jih ima Avstrija na primer v Švici ali Zahodni Nemčiji); pa tudi ne za devize avstrijskih turistov na jadranski obali (v obratni smeri vidno narašča prtok jugoslovanskih gostov v centrih koroškega zimskega turizma).

Ravno v to smer so namreč šla nepreslišna opozorila z avstrijske strani — minister Lausecker

je o tem govoril na otvoritveni svečanosti; zvezni kancler Kreisky, ki mu je bila na svečanosti sami dodeljena le vloga „statista“, pa se jih je poslužil v svoji izjavi za televizijo, kjer jih je neposredno povezal s pozivom koroškim Slovincem, da morajo sodelovati v sosvetih. Nismo tako zabiti, da ne bi razumeli prozornega namena tega povezovanja. Toda kancler nas tudi ne bi smel imeti za tako naivne, da ne bi vedeli, koliko resnosti je bilo v njegovem zagotovitvi, da sodelovanje v sosvetih ne bi pomenilo posredne privolitve zakonu o narodnih skupinah: saj je vendar zakonsko določeni pogoj za sodelovanje v sosvetih prav priznavanje tega zakona in prizadevanje za njegovo izpolnjevanje. In končno tudi kanclerjeva širokogrudna ponudba, da manjšine v sosvetih „lahko zahtevajo vse, kar se jim zdi porebno“, ne more prepričati, kajti nam in zlasti njemu kot politiku in pravniku je gotovo znano, da se v debatirnem krožku, ki nima nobenih pristojnosti, manjšina ne more uveljaviti kot subjekt in nosilec svojih težej.

Zato koroški Slovenci slej ko prej odklanjajo sodelovanje v takih sosvetih in priznavanje takega zakona ter nasprotno pričakujejo neposredne pogovore s pristojno vlado, s katero so vsak-

čas pripravljeni skupno v enakopravnem dialogu iskati rešitve vseh še odprtih življenjskih vprašanj. To ni nikakršna trma, kot nam stricljevsko podtikavajo določeni krogi, temveč izhaja to naše stališče iz tega načela, ki ga je ob nedavnem obisku jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju osvojila in podpisala tudi uradna Avstrija: „da je dialog in sodelovanje med avstrijsko zvezno vlado in organizacijami slovenske in hrvaške narodnostne manjšine najboljša pot za urejanje vseh vprašanj, ki se tičejo njunega položaja in pravic.“

Le kratke tri tedne po uradni proglasitvi tega stališča, kjer ni nobene besedice o kakršnem koli sosvetu, pa doživljamo nove poskuse, da bi nas uklonili v jarem tristranskega diktata iz leta 1976. Ob tako hitro se spreminjajočih stališčih je pač treba vprašati, kdaj je avstrijska uradna politika res verodostojna. Merilo te verodostojnosti seveda ne morejo biti deklarativne izjave, temveč so izključno samo dejanja. Zato se bo moral potruditi tudi kancler Kreisky, da bo še pred nameranim uradnim obiskom v Beogradu prihodnje spomladi z dejanji dokazal iskrenost svoje lastne izjave, da „ni sovražnik manjšin“.

POT V NEODVISNOST

postala v Južni Afriki prava farsa

Del avstrijskega in tudi koroškega tiska si v zadnjem času prizadeva, da bi razmere v Južni Afriki naslikal kar v najlepših barvah. Tamkajšnji rasistični režim se v luči teh poročil spreminja v višek demokracije. Med drugim je govora o tem, kako uspešno se tamkaj razvija gospodarstvo, kako dobro živi tamkajšnje prebivalstvo itd. — skratka, nepoučeni bralec dobi vtis, da je v Južni Afriki vse v najboljšem redu in da mora biti tamkajšnje črnsko prebivalstvo iz srca hvaležno svojim belim gospodarjem, da sploh sme živeti v tem „raju“. Resnica pa je seveda bistveno drugačna.

Ne bomo govorili o južnoafriškem rasizmu in o politiki apartheida — to so pojmi, ki so danes že splošno znani, predvsem pa deležni odločne obsodbe najširše mednarodne javnosti. Zlasti Združeni narodi, so sprejeli že celo vrsto resolucij in drugih sklepov ter pozvali vse demokratične države, da se vključijo v široki boj za odpravo teh pojavov, ki predstavljajo sramoto za človeštvo dvajsetega stoletja. Kljub tem obsodbam in pozivom svetovne organizacije pa je še vrsta držav, ki so jim gospodarski dobički vredni več kot boj proti rasizmu. Med temi državami je žal tudi Avstrija: šele pred nedavnim so vrsto avstrijskih podjetij pred forumom OZN znova postavili na zatožno klop.

Kako je v resnici „demokratičen“ južnoafriški režim, pa med drugim kaže tudi način, kako Južna Afrika podeljuje „neodvisnost“ posameznim narodom oziroma plemenom. Pred tedni je dobil tako „neodvisnost“ še tretji južnoafriški bantustan — Venda, medtem ko sta jo prej „dobila“ že Transkei (leta 1976) in Bofutacvano (1977). Tako so znotraj južnoafriškega ozemlja nastale že tri „države“, ki pa jih kot take prizna le Južna Afrika sama, kajti vsem drugim državam je jasno, da taka pot v neodvisnost ni nič drugega kot navadna farsa.

Južna Afrika zasleduje s to politiko več ciljev. V zdaj nastajajoči strategiji premiera Bothe o nekakšni konfederaciji držav na afriškem jugu pod okriljem Pretorie naj bi imeli bantustani predvsem vlogo nekakšnih notranjih „tamponskih con“, ki naj bi zamenjale obrambni okop, ki so ga do zloma portugalske kolonialne imperije sestavljale portugalske kolonije. Spričo popolne gospodarske odvisnosti bantustanov od Južne Afrike in dejstva, da poglavarji bantustanov v očeh črnkega prebivalstva vedno bolj veljajo za kolaboracioniste z belo vlado, je jasno, da bantustani, tudi če bi hoteli, ne bi mogli ubraniti politike, ki bi prišla v nasprotje z interesi južnoafriške prestolnice.

Drug pomemben cilj se izraža v dejstvu, da prebivalstvo posameznih bantustanov potem, ko le-ti

dobijo „neodvisnost“, avtomatično izgubi državljanstvo „bele“ Južne Afrike. Tako so na primer Afričani, ki so po poreklu iz Vende, pa tega bantustana morda še videli niso, ker so se rodili v „beli“ Južni Afriki, zdaj tam, kjer živijo in delajo, samo še tujci s pravico do začasnega bivanja in dela — tujci, ki jih je mogoče kadarkoli nagnati v „domovino“. Na tak način lahko bela vlada po mili volji in po trenutni gospodarski konjunkturi uravnava pritok delovne sile iz bantustanov, ki tako niso v resnici nič drugega kot veliki rezervoarji poceni delovne sile.

Radenska

SE UVELJAVLJA V AVSTRIJI

Prihodnji teden bodo na Dunaju podpisali sporazum o ustanovitvi mešane jugoslovansko-avstrijske družbe Globtrade. Družbo ustanovljajo Zdravilišče Radenska, delovna organizacija Emona Commerce s svojim podjetjem Globus ter kot avstrijski partner Paul Alt iz Spodnje Radgone (Radkersburg).

Radenska in njen avstrijski partner sta že doslej sodelovala v mešanem podjetju Sicheltdorfer Heilquelle GmbH v Žetincih (Sicheldorf); z vstopom tretjega partnerja Emona Globus pa se bo podjetje preimenovalo v Globtrade ter bo imelo svoj sedež na Dunaju. Emona Commerce oziroma njeno podjetje Globus je v ta namen sklenilo z Zdraviliščem Radensko samoupravni sporazum o skupnem nastopu v Avstriji, v novo družbo Globtrade pa vstopa z deležem v višini 1,3 milijona šilingov.

Novo podjetje ne bo prodajalo le mineralne vode „Tri srca“ iz Radencev po vseh celinah, ampak tudi blago široke potrošnje in industrijske izdelke. Seveda pa bo z ustanovitvijo nove družbe predvsem olajšana in razširjena prodaja mineralne vode in drugih pijač Radenske v Avstriji.

Končno pa je pomembno še nekaj. Kar zadeva sestavo prebivalstva, so vsi bantustani organizirani na podlagi pripadnosti njihovega prebivalstva posameznim večjim etničnim skupinam. Vladno geslo, da je taka ureditev potrebna zaradi varovanja identitete posameznih plemenskih skupin, je demokratsko le na videz — njegov globoki smisel je v tem, da skuša Pretoria na ta način črnsko prebivalstvo v celoti obdržati razdrobljeno, vpeto v tradicionalne etnične, verske, kulturne in druge posebnosti in antagonizme. Zapiranje črnkega prebivalstva v bantustane oziroma njihovo izpuščanje na delo iz teh „domovin“ je torej tudi način, s katerim skuša bela manjšina večinsko črnsko prebivalstvo obdržati kot neenoten, razdrobljen blok, s tem pa si zagotoviti nemočno nadaljnjo nadvlado.

Zgornje ugotovitve dovolj pričljivo ponazarjajo naslednji podatki o najmlajšem bantustanu — Vendi: Gre za majhno (6500 km²), na več kosov razdrobljeno ozemlje, poseljeno s 26 plemeni (skupno z emigrantskimi delavci naj bi živel na njem okoli pol milijona ljudi). V dokaz svoje neodvisnosti se ponša z nekaj praznimi simboli, kot so zastava, grb in himna, v vsem drugem pa ostaja popolnoma od Južne Afrike odvisna tvorba. Ta „država“ nima cest in železnic, zemlja je v glavnem neplodna, povrh pa še preobljudena, tudi industrije ni, dohodek na prebivalca pa znaša le 22 randov mesečno (rand je vreden nekaj manj kot dolar). Dobra tretjina prebivalstva dela v mestih „bele“ Južne Afrike, ker doma zanje ni dela. V Vendi živijo stalno — to je za bantustane sploh značilno — predvsem ženske, otroci in starejši ljudje. Kako nesposobna je Venda za samostojno gospodarsko in s tem tudi politično življenje, kaže študija južnoafriške univerze, po kateri prispeva Pretoria okoli pet šestin Vendin proračunskih sredstev. Ista raziskava pa je tudi ugotovila, da bi morali v Vendo vsako leto investirati okoli 72 milijonov randov, in to za dobo 20 let, če bi hoteli vzpostaviti osnovne temelje za njen gospodarski razvoj, ki bi zaposlil tudi večino delovne sile, ki dela zdaj v „beli“ Južni Afriki.

Že teh nekaj podatkov dovolj jasno pokaže, kaj se v resnici skriva za južnoafriško politiko podeljevanja „neodvisnosti“ domačemu črnskemu prebivalstvu — kajti ta pot v neodvisnost postaja vedno bolj navadna farsa.

Zanimivo predavanje

o desnem ekstremizmu

Konec septembra je Dokumentacijski arhiv avstrijskega oporništa izdal zajetno knjigo o „Desnem ekstremizmu v Avstriji po letu 1945“, ki je na Koroškem hudo razburila prizadete kroge. O problematiki desnega ekstremizma v Avstriji pa je minuli četrtek v celovski galeriji Hildebrand predaval sorednik omenjene knjige in sodelavec Dokumentacijskega arhiva dr. Wolfgang Neugebauer, ki je tudi avtor brošure „Gefahr von rechts“, katere je izšla letos spomladi.

Pri svojem predavanju se je precej držal strukture te brošure in po kratki opredelitvi pojma „desni ekstremizem“ nanizal celo pahljačo skupin in organizacij na desnem krilu avstrijske družbe. Ta pahljača sega od najmanjših skupin, kakor so ANR — Aktion neue Rechte in Volkssozialistische Arbeiterpartei, preko Burgerjeve NDP in raznih ideološko-kulturnih združenj pa tja do velikih organizacij desnega radikalizma, med katerimi so najpomembnejše Österreichischer Turnerbund (ÖTB), Österreichischer Kameradschaftsbund in seveda Kärntner Heimatdienst. Podal je tudi pregled menarodnih zvez teh skupin in organizacij, ki ne obsegajo le nekdanjih in današnjih nacistov, temveč tudi večje desnokonservativne stranke in gibanja v tujini. Poleg tega pa je opozoril še na skrajno desne sile v svobodnjaški in ljudski stranki ter naletel na kritiko zaradi tega, ker je pri tem izpustil socialistično stranko (v prid mu je šteti, da ni zamolčal svoje pripadnosti tej stranki).

V diskusiji je z več strani prišla do izraza ena bistvena hiba avtorjevega prikaza desnega ekstremizma. Vse te skupine in skupinice, ki se včasih vedejo prav divjaško in polvojaško, ne bi predstavljale nobene realne nevarnosti, če jim ne bi pripravljali tla rasistični in nacionalistični predsodki med prebivalstvom, ki jih nekatera sredstva javnega obveščanja pridno gojijo naprej. V tej zvezi je dr. Theodor Veiter opozoril na dejstvo, da npr. diskriminacija slovenske narodne skupnosti na Koroškem ne izhaja toliko iz manjših ali večjih skupin, npr. Heimatdienta, marveč temelji na zadržanju in vedenju velikega dela prebivalstva. Prav tako v tej zvezi pa je nekaj diskutantov opozorilo na pisanje nekaterih koroških dnevnikov, npr. „Kleine Zeitung“ in „Volkszeitung“, ki sicer nista glasili desnega ekstremizma, ki pa po mnenju diskutantov s svojim pisanjem o narodnostni problematiki brez dvoma pripravljata tla za uspevanje desnih skrajnežev. Desni ekstremizem torej ni samo problem manjših ali večjih, neonacističnih skupin, začne se že pri desnem konservativizmu, ki tem skupinam takorekoč orje ledino, da lahko raztrosijo svoje seme.

PODCENJEVANJE NEVARNOSTI

je že enkrat vodilo v katastrofo

Nastop KHD-jevskega predsednika prejšnji teden na agronomski visoki šoli na Dunaju, o katerem smo poročali že v prejšnji številki našega lista, je pravzaprav le eden izmed primerov, ki se v zadnjem času množijo in resno opozarjajo na nevarnost, ki grozi s strani desničarskega ekstremizma v Avstriji. Sorodni krogi, ki so organizirali in potem s silo obvarovali Feldnerjevo „gostovanje“ vsaj pred popolnim polomom, so le nekaj dni pozneje v Linzu pripravili zborovanje NDP-jevskega poglavarja Burgerja in s tem prav tako izzvali demokratično javnost, kakor se je v začetku tega tedna ponovilo še v Salzburgu.

Naj se organizacije imenujejo kakorkoli že in naj se v ospredju pojavljajo različni ljudje — medsebojne povezave so tako očitne, da jih ni moč spregledati. Ravno dunajski primer je to zelo jasno pokazal, saj je lok segal od koroškega Heimatdienta preko FPÖ-jevskih študentov tja do NDP-jevskega Burgerja in neonacistične ANR. Povezave so torej splošno znane in je zato enoten tudi odpor vseh demokratičnih sil proti tem pojavom, pa naj gre enkrat za ščuvanje proti manjšinam ali drugič za obujanje in širjenje nacistične miselnosti.

Široka demokratična javnost se zaveda nevarnosti, ki grozi s te strani: podcenjevanje te nevarnosti je že enkrat vodilo v katastrofo. Le na merodajnih mestih za to nevarnost ostajajo slepi in gluhi — jo omalovažujejo ali sploh zanikajo in s tem dajejo potuho silam, ki zlorabljajo demokratične ustanove za svojo nevarno dejavnost. Če pa demokratična javnost izsili konfrontacijo s temi silami, se varnostne oblasti navadno zelo hitro znajdejo — toda ne na strani demokratov, temveč zelo pogosto na strani desničarskih ekstremistov. Dogodki prejšnji teden so to znova pokazali, ko so varnostni organi najprej na Dunaju in potem še v Linzu naravnost „vzorno“ zaščitili skrajneže, na proteste in zahteve demokratičnih sil pa odgovorili z brutalnim nasiljem.

Tukaj se zadržanje odgovornih de-

javnikov kaže v čudni luči. Ne zadostuje namreč, če pravosodni minister na kakšnem zborovanju bivših buden in zabraniti že začetkom, namreč neonacizma; kakor tudi ni dovolj, če notranji minister napiše uvodno besedo v knjigo o desnem ekstremizmu in se potem pod pritiskom teh krogov „junaško“ distancira od knjige. Eden in drugi in z njima celotna vlada nosijo odgovornost za vse, kar se dogaja v državi: naj bo to protimanjšinska dejavnost ali pa obujanje in širjenje nacistične miselnosti — oboje je z državno pogodbo nedvoumno prepovedano in je torej zakonita dolžnost pristojnih krogov, da primerno ukrepajo.

V Zahodni Nemčiji je ravno v zadnjem času slišati zahteve po ostrejših ukrepih zoper množice se pojavljajo desničarskega ekstremizma; zahteva gre tudi po zaostitvi tozadevnih zakonskih predpisov. Nevarnost iz iste smeri vidno narašča tudi pri nas v Avstriji in bi bil torej čas, da se na merodajnih mestih zavejo svojih dolžnosti — da ne bo spet enkrat prepozno!

Zločinca Wagnerja očitno bremeni slaba vest

Nacistični vojni zločinec Franc Gustav Wagner je že tretjič poskusil napraviti samomor: med obiskom pri sorodnikih v Sao Paulu si je prerezal žile na zapestjih in se rnil z nožem v prsi.

Njegovi ponovni poskusi, da bi si vzel življenje, očitno kažejo, da ga bremeni slaba vest. Brazilsko vrhovno sodišče je letos spomladi s formalističnim sklepom sicer zavrnilo zahtevo Zahodne Nemčije, Avstrije, Poljske in Izraela po izročitvi tega vojnega zločinca, vendar Wagner tudi po izpustitvi iz začasnega zapora ne more ubežati pred spomini na vojna leta in na zločine, ki jih je kot zloglasni „krvnik iz Sobibora“ zagrešil nad številnimi nedolžnimi žrtvami, ki jih je nečloveško mučil in poslal v smrt.

Jugoslavija zahteva izročitev

vojnega zločinca Andrije Artukoviča

Zahteva po izročitvi vojnega zločinca Andrije Artukoviča je pravzaprav stara že 28 let, vendar je sedaj postala spet aktualna. Ameriško pravosodno ministrstvo je namreč zveznemu sodišču za vprašanja priseljenec v Los Angelesu pred nedavnim poslalo uradno zahtevo, naj prekliče svoječasni sklep, na podlagi katerega ameriške oblasti zdaj že skoraj tri desetletja iz formalističnih vzrokov vedno spet zavračajo jugoslovanske zahteve po izročitvi Artukoviča.

Direktor urada za zasledovanje vojnih zločincev pri ameriškem pravosodnem ministrstvu Walter Rockler je v tej zvezi poudaril, da zdaj ni več nobenih pravnih ali drugih vzrokov, ki bi ovirali izročitev Andrije Artukoviča Jugoslaviji, kjer naj bi ga postavili pred sodišče zaradi zločinov, ki jih je v tej državi zagrešil med drugo svetovno vojno. „Čas je in pravičnost zahteva, da bo Artukovič sedaj izročen,“ pravi Rockler v svojem pismu, ki ga je poslal zveznemu sodišču v Los Angelesu.

Znani beograjski list „Večernje novosti“ v svojem poročilu o zadevi Artukovič piše, da zločini Artukoviča ne morejo zastarati. List opozarja, da je Andrija Artukovič kot policijski minister ustaške „Neodvisne države Hrvatske“, ki so jo ustanovili nacisti po okupaciji Jugoslavije, izvajal genocidno politiko. Odgovoren je za smrt več kot 200.000 ljudi, neposredno pa je umoril 1293 oseb, med temi 230 dojenčkov in otrok, mlajših

od 13 let, nadalje 27 srbsko-pravoslavskih in 48 židovskih duhovnikov. Vendar je to le del obtožnice, ki jo je leta 1951 napravilo okrožno sodišče v Zagrebu, poudarja omenjeni beograjski list.

Artukoviču je uspelo leta 1948 pod drugim imenom zbežati v Združene države Amerike, kjer živi še danes. Čeprav so tudi ameriške oblasti ugotovile številne podrobnosti o zločinah Artukoviča, pa so vse doslej trdovratno zavračale zahtevo po izročitvi tega vojnega zločinca, ki jo je Jugoslavija v minulih desetletjih vedno spet ponavljala.

Ali bo zdaj končno le prišlo do spremembe v tem stališču? „Večernje novosti“ v zvezi z dolgoletnim zadržanjem ameriških oblasti ugotavlja, da mora biti v Ameriki nekdo, ki ščiti vojnega zločinca Artukoviča — ta „nekdo“ pa bi vendar moral poznati staro pravno načelo, da je tudi tisti kriv zločina, ki zločinca krije. Še posebej pa list v tej zvezi spominja na zagotovilo bivšega ameriškega predsednika Harryja Trumana, ki je svoječasnno izjavil, da bodo ZDA radevolje ugodile vsaki zahtevi po izročitvi vojnih zločincev, samo da bodo predloženi osnovni dokazi o njihovi krivdi. Jugoslavija je za Artukoviča predložila take dokaze že pred desetletji — torej bi bil res že čas, da bi ameriške oblasti temu primerno ukrepale ter končno izročile zločinca tisti državi, v kateri je zagrešil svoje zločine.

Pristna in sveža podoba domovine in življenja Slovencev po svetu

Slovenska izseljenjska matica v Ljubljani je izdala „Slovenski koledar“ za leto 1980, ki je že sedemindvajseti po vrsti, odkar pri matici vsako leto izide obsežen in vsebinsko izredno bogat zbornik. O njem je uredništvo zapisalo, da naj bi bil ta zbornik „pristna in sveža podoba domovine in življenja Slovencev po svetu“, ki ga naj sprejmemo kot „zajetno prijateljsko pismo“. In že takoj za uvod lahko zapišemo, da je uredništvo svoj namen doseglo, saj je „Slovenski koledar“ tudi tokrat po svoji vsestransko zanimivi vsebini in lepi opremi res dragoven prispevek k poglobljanju stikov in spoznavanja med slovenskimi rojaki doma in po svetu.

Letos je „Slovenski koledar“ uredil Janez Kajzer (dosedanja urednica Mila Šenkova, ki je koledar urejala več kot 20 let, je šla v pokoj), ki je k sodelovanju pritegnil več kot 80 ljudi in tako zagotovil, da posreduje koledar res obsežno podobo slovenskega današnjega trenutka. Po tematiki je koledar razdeljen v več poglavij.

Najprej je govora o domovini: o Sloveniji v ožjem in o Jugoslaviji v širšem merilu. Cela vrsta avtorjev piše o Slovenski izseljenjski matici in njenih stikov z rojaki po svetu;

Tudi Auschwitz

uvrščen v svetovno dediščino

Komite za svetovno dediščino pri organizaciji OZN za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) je pred nedavnim sestavljen in potrjen seznam svetovne zgodovinske in kulturne dediščine. V ta seznam je bilo uvrščenih komaj 45 kulturnih spomenikov izjemne umetniške in zgodovinske vrednosti iz 18 držav po vsem svetu.

Brez dvoma je zanimivo, da so med zgodovinska, umetniška in naravna bogastva izrednega pomena in vrednosti za vse človeštvo sklenili uvrstiti tudi zloglasno nacistično koncentracijsko taborišče Auschwitz (Oswiecim) na Poljskem. Med nadaljnjimi „biseri“ svetovne zgodovine in kulture so na primer še Dubrovnik, Veliki kanjon v ameriški državi Colorado, Mount Everest, stari del Damaska, ruševine Persepolisa, eno izmed mest Majev v Guatemali, izvir Belega Nila in katedrala v Chartresu.

Države, v katerih so ti spomeniki, so se pogodbeno obvezale, da bodo skrbjele za ta bogastva na svojih tleh. Posebej pa je komite za svetovno dediščino sklenil uvesti nujne ukrepe za ohranitev otočja Galapagos (Ekvador), prazgodovinskih naselbin v Tanzaniji in restauracijo zgodovinskega središča v Kairu.

TONE ZORN

Kärntner Landsmannschaft in nemškonacionalna propaganda pred 60 leti

Razumljivo je, da je propagandni list ob drugem napadu tudi slovenske kulturne in druge ustanove, vse tja do pevskih zborov in kuharskih tečajev. Več kot poučno je bilo ob tem retorično vprašanje lista: „Ali smo do sedaj Korošci živeli v taki nekulturi, da so morali priti šele čuši, da bi nas kulturno vzgojili?“ In dalje: če bi imela Jugoslavija denar za resnične kulturne potrebe svojega ljudstva, bi ta denar gotovo ne uporabila na Koroškem, kajti „Koroška ima vseskozi bolj izobraženo prebivalstvo kot pa država SHS“. Celotno Kranjsko, ki je bila pod skrbjo stare avstrijske vlade med vsemi jugoslovanskimi deželami najbolj razvita, gre sedaj slabše kot pa Koroška. Nemškonacionalnim strunam je bilo prirejeno tudi naslednje zagotovo: V kolikor hočejo Kranjci biti... kulturonoši, jim cveti vseskozi bogato delovno področje v albanskih in srbskih vaseh. „Tu je kultura čisto na tleh, tu je prebivalstvo v nevednosti in vbedi. Koroški nimajo Jugoslavi kaj pokazati, ker je njena gospodarska (!) kultura nad njimi“ (KL, 15. maja 1920, št. 50).

Leta 1920 najdemo v Kärntner Landsmannschaft tudi zapise o tem, da južnokoroški delavci zavračajo združitev z Jugoslavijo ter vključitev socialnodemokratskih organizacij (na primer v Borovljah) v ljubljansko centralo (prim. KL, 16. junij 1920, št. 54). Med drugim najdemo nekaj opozoril o komunističnem gi-

banju (na primer v Jugoslaviji, gl. KL, 29. maja 1920, št. 52). Beremo tudi, da so Jugoslavi sicer nasprotniki komunizma, vendar pa so se pri razlaščenju tuje lastnine (mišljena je bila očitno tedanja jugoslovanska agrarna reforma ter skupaj z njo sekvester južnokoroške nemške veleposesti) še bolj „izkazati“ kot pa madžarski boljševiki med takratno revolucijo (KL, prav tam). Ob tem je nemško-koroška propaganda izkoriščala tudi krvavo aprilsko stavko jugoslovanskih železničarjev in med drugim pisala o njihovi vstaji (prim. KL, 14. avgusta 1920, št. 63).

IV

Julija 1920 je Kärntner Landsmannschaft pozdravila prihod medzvezniške komisije na Koroško, med drugim v upanju, da bo sedaj „prenehalo (jugoslovansko) politično nasilje v plebiscitni coni A“ (KL, 24. julij, št. 60). Še posebej pa je bila nemško usmerjenim južnim Korošcem namenjena napoved, da bo sedaj padla demarkacijska črta med obema plebiscitnima conama (KL, 31. julij 1920, št. 61).

Videti je, da je morala zaradi prisotnosti plebiscitne komisije velikomemška misel Hansa Steinacherja in njegovega kroga sedaj vsaj za trenutek stopiti v ozadje. Še maja meseca lahko beremo v propagandnem listu geslo o „svobodni republiki Avstriji“ (KL, 22. maj

in domom pa se uveljavlja Slovenska izseljenjska matica. V vseh teh prispevkih prihaja do izraza neomajna ljubezen do rodu in materinega jezika; to ljubezen in zvestobo izpričujejo rojaki, ki jih je pot usode popeljala na vse strani sveta, s požrtvovalnim kulturnim delom, s katerim se dejavno in častno uvrščajo v vsenarodno kulturno ustvarjanje.

Poseben del koledarja je posvečen slikovnim prispevkom. Tako je v slikah, večinoma barvnih, predstavljen vznemirljivi svet znanega slovenskega slikarja in Prešernovega nagajenca Iveta Šubica. V slikah pa je tudi obujen spomin na tisto Slovenijo, ki je ni oz. skoraj ni več, medtem ko „razglednice iz domačih logov“ posredujejo nekaj pokrajinskih lepot iz raznih predelov slovenske zemlje. Prav tako je lepa obogatitev tudi še koledarski del, ki je opremljen z risbami in grafikami, s katerimi so slovenski šolarji sodelovali na V. grafičnem bienalu jugoslovanskih otrok v Kostanjevici na Krki. Med prispeveke v besedi in sliki pa so na gosto posejani še ljudski pregovori.

Tako bi bil na kratko predstavljen „Slovenski koledar“ za leto 1980, ki bo — kakor že njegovih 26 predhodnikov — dobrodošel gost v številnih slovenskih domovih širom po svetu ter jih bo povezoval v veliko narodno družino. Koledar, ki obsega 360 strani pestre vsebine in bogatega slikovnega gradiva (naslovno stran krasi barvna slika Kranja), stane 100 dinarjev ali enakovrednost v drugih valutah ter ga lahko naročite tudi v knjigar- ni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Folklorni ansambel „Lado“

PRAZNUJE LETOS TRIDESETLETNICO

Znani zagrebški ansambel narodnih plesov in pesmi „Lado“ praznuje letos tridesetletnico obstoja: ustanovljen je bil namreč 11. novembra 1949 z uredbo prosvetnega ministrstva Ljudske republike Hrvaške kot državni zbor narodnih pesmi in plesov.

V minulih treh desetletjih svojega delovanja je priredil „Lado“ po vsej Jugoslaviji in na svetovnih odrih okoli 3500 nastopov; letos spomladi je po svojem nastopu na Dunaju gostoval tudi na Koroškem ter imel koncerta v Beljaku in Celovcu. Povsod je zabeležil izredne uspehe ter za svoje dosežke prejel vrsto priznanj doma in v tujini.

Praznovanje jubileja bo ansambel „Lado“ osredotočil na začetek prihodnjega leta, ko bo minilo tudi trideset let od njegovega prvega javnega nastopa na odru hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu. Glavno slovesnost pripravljajo za 4. februar 1980, ko bodo priredili razstavo, izdali plošče in organizirali razne druge prireditve.

„Slovenski oktet“ bo gostoval na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju prireja v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu v četrtek 22. novembra 1979 ob 19.30 uri v Schubertovi dvorani dunajskega Koncertnega doma

KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA

Ta najbolj znani slovenski vokalni ansambel bo prvič v svoji zgodovini gostoval na Dunaju. Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel dunajski župan Leopold Gratz.

Ljubitelji kvalitetnega petja in prijatelji „Slovenskega okteta“ prisrčno vabljeni!

NOVA SERIJA GRAMOFONSKIH PLOŠČ:

Ljudska glasbena kultura z vsega slovenskega etničnega ozemlja

Sekcija za glasbeno narodopisje Inštituta za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani je v sodelovanju z mariborsko založbo Obzorja oziroma njeno tovarno gramofonskih plošč Helidon pripravila načrt za izdajanje plošč s posnetki izvirne ljudske glasbe z vsega slovenskega prostora. Izdaja nove serije gramofonskih plošč z izvirno slovensko glasbo pomeni brez dvoma izredno pomembno kulturno-zgodovinsko in narodno-politično dejanje, saj bo prikazala in potrdila izredno pestrost in bogastvo slovenske ljudske glasbene kulture na vsem etničnem ozemlju slovenskega naroda.

Nova serija z naslovom „Slovenska glasba — zvočni primeri izvirne ljudske glasbe“, ki bo predvidoma izšla tekom petih let, naj bi obsegala devet plošč. Po izdelanem načrtu bodo najprej predstavljena pevstva in instrumentalna izročila zamejskih Slovencev; s tem izborom bodo poudarjene ne- ločljive vezi manjšine z matičnim narodom, skupna kulturna dediščina in narodnostna identiteta, prikazana in dokazana pa bo tudi nenavadna živost in bogastvo slovenskega ljudskega izročila.

V smislu tega načrta je prva plošča, ki je pravkar izšla, posvečena Porab-

ju, torej Slovincem na Madžarskem, katerih ljudska glasba je predstavljena z devetnajstimi dokumentarnimi zapisi. Plošča je zasnovana po znanstvenih kriterijih ter obsega spremno študijo z muzikološko analizo ter besedila pesmi in notne zapise. Kot druga v tej seriji bo spomladi izšla plošča, ki bo predstavila pesmi in instrumentalno glasbo iz Režije; potem pa bodo sledile še plošče z gradivom iz Beneške Slovenije, Tržaškega, Koroške, Goriškega, Gorenjske, Štajerske, Prekmurja, Bele krajine, Dolenjske, Primorske in Notranjske, medtem ko bo serijo zaključil pregledni izbor nekaterih značilnejših zvočnih primerov z vsega slovenskega etničnega prostora.

Serija „Slovenska glasba“ pomeni seveda pravo novost ne le v slovenskem, ampak tudi v širšem jugoslovanskem okviru in predstavlja redkost celo tudi v mednarodnem pogledu. S to serijo bomo Slovenci dobili pregled in vpogled v ljudsko glasbeno ustvarjalnost, katere bogastvo izpričuje dejstvo, da ima sekcijska za glasbeno narodopisje pri SAZU zbranih več kot 40.000 zvočnih zapisov. V izborni obliki pa bo to bogastvo predstavljeno tudi mednarodni javnosti, zlasti strokovnim muzikološkim in folklornim krogom v svetu.

1920, št. 51), sedaj pa se je temu geslu pridružil oklic Kärntner Heimatdiensta, ki je pozival glasovalce, naj se pri predstoječem plebiscitu opredelijo za „nedeljeno Koroško“. V oklicu beremo, da imata Rož in velikovski okraj na izbiro, da pripadeta „svobodni, ljudski (sic!) republiki Avstriji“ ali pa „vojaški monarhiji kralja Petra“.

Značilno je, da Kärntner Heimatdienst sploh ni omenjal narodnostnega vprašanja, ampak je poudarjal, da je bistvo plebiscita v tem, ali bodo „Karavanke meja Balkana, ali pa bo... meja tekla skozi našo Koroško“. Prizadete je organizacija spravevala, ali želijo „zamuditi nov vzpon skupaj s kulturno višje stoječim avstrijskim ljudstvom (Volk), ali pa graditi... svojo prihodnost na negotovih jugoslovanskih obljubah in vabah“. Gre namreč za vprašanje, ali bo Koroška še naprej dežela miru in svobode, kot je to bila tisoč let, ali pa bo „dežela nemirov, polna sovraštva in nesvobode (Unfrieden)“ (gl. KL, 14. avgust 1920, št. 63).

To pa vendarle ni izključevalo, da se ne bi slab mesec pred plebiscitom znova pojavilo velikomemško opozorilo. Ko je Slovincem uspelo razbiti heimatdienstovska zborovanja v Grebinju, Velikovu ter v Bistrici v Rožu, je Kärntner Landsmannschaft pomlajvo opozarjala na „dokumentiranje nemškega duha domovini zvestega prebivalstva pred plebiscitno komisijo“ (KL, 14. september 1920, št. 68). Ne glede na to pa nemško-koroška propaganda tudi sedaj opozarja na „skupno kulturo, skupno zgodovino“ ter na „zaupno ljubezen (obeh narodnosti) do skupne domovine“.

Kot v preteklih mesecih, je celovška propa-

ganda tudi v času plebiscitne komisije poudarjeno opozarjala na vojaško obveznost v Jugoslaviji (KL, 28. avgust 1920, št. 65). V listu sedaj znova beremo o pripravah Jugoslavije na nove „osvajalne vojne“, o „jugoslovanskem militarizmu“, pa tudi o tem, da slovenski mladenci iz Kranjske in Slovenske Štajerske bežijo pred prisilnim vojaškim vpoklicem (v Avstrijo). Dalje lahko beremo trditve o „divji Makedoniji“ ter o mrzlci, ki vlada v Albaniji, seveda s poudarjenim opozorilom, po katerem služi (v obeh deželah) „jugoslovanska mladina naj bi srbskemu imperializmu kot topovska hrana“. Prizadetim mladincem je bilo naslovljeno retorično opozorilo: „Če glasujete za Jugoslavijo, to pomeni: V vojaški suknjič ter v Beograd ali v Bitolo! Tu vas v divjih območjih Balkana čakajo nove strahotne muke ter stiske“. Matere, žene in dekleta, je opozarjala Kärntner Landsmannschaft, kdorkoli agitira za Jugoslavijo, ta vam „krade vaše sinove, može, brate, zaročence ter jih pošilja kot žrtve srbskega imperializma“. Nasprotno pa nemška Avstrija ne pozna več militarizma; v njej si ljudstvo samo vlada ter je enotno v trdni, neomajni volji v miru doseči blagostanje (KL, 4. september 1920, št. 66).

Med propagandnimi cvetkami koroške nemške propagande najdemo tudi vzporednico med turškimi vpadi na Koroško ter slovensko zasedbo južne Koroške (KL, 14. september 1920, št. 68). Tako je koroško-nemška stran znova opozarjala prizadete prebivalce na njihovo navezanost na Celovec; svarila je pred tem, da bi Korošci postali topovska hrana, ter govorila o „višji“ avstrijski kulturi.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Izlet Slovenske kmečke zveze v Slovenijo

V torek 6. novembra so bili kmetice in kmetje iz spodnje Podjune na strokovni ekskurziji v Sloveniji. V Žalcu je bil za naše izletnike pripravljen pester program — ogled zanimivih podjetij ter znamenitosti občine Žalec.

V Žalcu so nas sprejeli dir. tovarne SIP Rajh, predsednik občine Žalec inž. Gorišek Vlado, predsednik konference SZDL Žalec Robič Ivan in številni drugi predstavniki. Predsednik občine Žalec inž. Gorišek Vlado nam je predstavil obično v vsem obsegu in nam pojasnil razvoj le-te. Nadalje nam je spregovoril direktor tovarne HMEZAD in orisal delovanje ter program hmeljarske proizvodnje v tej tovarni v Žalcu.

Že od leta 1967 pridelujejo v Žalcu hmelj. Trenutno ima HMEZAD-Žalec 50 % privatne proizvodnje, 50 % pa zadržne. Kot omenjeno je bila prva točka programa ogled tovarne HMEZAD — Žalec, kjer zalagajo ter predeljujejo hmelj. Tovarna HMEZAD-Žalec je največji center hmeljarstva Slovenije in sploh Jugoslavije. Pretežen del proizvodnje gre v izvoz. Mreža se je razvila v svet, tako da izvažajo pridelke predvsem v ZDA, v Anglijo in razne druge zapadne države in tudi v druge kontinente kot na primer tudi na Japonsko. Po informaciji obeh govornikov je povzel besedo predsednik Slovenske kmečke zveze Partl Jože in se je v imenu le-te zahvalil za obširno informacijo in gostoljubnost, ki so jo izkazali našim izletnikom. Po ogledu tovarne HMEZAD-Žalec smo krenili v Sempeter, kjer smo si ogledali podjetje SIP — tovarno kmetijskih strojev. Tam nas je s proizvodnjo seznanil direktor podjetja tovariš Rajh Leopold. Tovarna SIP je bila ustanovljena leta 1954

in je v 25 letnem obdobju proizvedla 25.000 različnih kmetijskih strojev, kot so motorni kosilniki, rotacijski traktorski kosilniki, tračni kosilniški obračilniki, nakladne prikolice, puhalniki, silorezniki, kombajni za siliranje, razni mlinci, trosilniki hlevskega gnoja in dr. SIP je trenutno na tretjem mestu tovrstne proizvodnje v Jugoslaviji in pridobiva licenco po vsej Evropi. SIP ima svoj lastni izobraževalni center in sprejema letno 50–80 vajencev. Znano je, da je SIP, glede specializacije zelo napreden koncern.

Kot tretja točka ekskurzije je bil ogled naravne atrakcije Žalca — kraška podzemna jama Pekel. Vsi smo bili navdušeni nad naravno lepoto te jame, katera je bila publiki odprta pred tremi leti.

Med potjo Prebold smo si ogledali še hmeljarsko živinorejsko kmetijo. Ganljiv sprejem so nam pripravili v Preboldu, kjer je bilo kosilo. Ob prihodu nam je v pozdrav zapel moški zbor Kulturno umetniškega društva „SVOBODA“ iz Prebolda pesem „SLOVENEK SEM“, ki je združila vsa navzoča srca v prirčno družabnost, v okviru katere so se v medsebojnem pogovoru razvijali osebni kontakti med domačini ter udeleženci ekskurzije. V kulturnem sporedu, ki je bil za naše izletnike vsebinsko bogato pripravljen, so sodelovali otroci z recitali in folklorna skupina Kulturnoumetniškega društva „SVOBODA“ iz Prebolda. Za razvedrilo ter veselo razpoloženje ob

tem srečanju pa je poskrbel ansambel narodnozabavne glasbe „Veseli hmeljarji“ iz Prebolda, ob katerih zvokih so se ljudje sprostil, skratka se povesele ob žlahtni kapljici ter tudi zaplesali. Vlada lo je zares prijateljsko vzdušje, ki nam je dalo potrebno moralno podporo in zagotovilo, da v boju za naše narodne in socialne pravice nismo sami.

Težko smo se ločili od prijateljev, vendar prepričanje, da se bomo kmalu spet srečali z njimi na Koroškem, kamor smo jih povabili na protiobisk, nam je to slovo v mnogočem olajšalo.

Udeleženc izleta

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine v Pilberku vabi na veseloigro

NAVADEN ČLOVEK

v soboto 17. novembra 1979 ob 19.30 uri pri Schwarzu v Pilberku.

Gostuje Igralska skupina SPD „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka.

Radenska: 14 milijonov litrov v tujino

Radenska mineralna voda iz Radenc v Sloveniji je splošno priznana osvežujoča mineralna voda, ki ni razširjena samo v Sloveniji, temveč tudi drugod po svetu in pa seveda tudi pri nas na Koroškem oziroma v Avstriji. Proizvodniki te mineralne vode in delovna organizacija zdravilišča iz Radenc računajo, da bodo do konca letošnjega leta iztržili 1,3 milijarde dinarjev skupnega dohodka.

Iz podatkov, ki so nam na razpolago je razvidno, da je Radenska s proizvodnjo 180 milijonov litrov mineralne vode, ena vodilnih polnilnic te naravne pijače v Evropi in na svetu. Samo delež Radenske na jugoslovanskem trgu je 36 odstotkov. Radenska je tudi največji jugoslovanski izvoznik mineralne vode, saj v tujino izvozi vsako leto 14 milijonov litrov. Poleg tega pa je Radenska na prvem mestu v Evropi s 56 milijoni litrov osvežilnih brezalkoholnih pijač, ki jih proizvaja na osnovi svojih mineralnih vod.

Direktor SIP Rajh Leopold govori našim izletnikom

Šentjakob v Rožu - odborniki z nagobčnikom?

Stari pregovor pravi: obljubiti in izpolniti sta dve stvari. Večina se zaveda obljub in jih izpolnjuje, so pa tudi takšni ljudje, ki radi obljubijo, ko pa pride čas, da se obljubo uresniči, se pa izgovarjajo ali pa enostavno „pozabijo“ na to. Eden takšnih slučajev med mnogimi se je primenil pred kratkim v šentjakobski občini.

Pred volitvijo župana se je slovenska frakcija zmenila z županom Johannom Grešlom in socialistično frakcijo, da bo glasovala za Grešla (s strani socialistov je bila želja, da bi bil župan izvoljen soglasno), zato pa naj bi zastopnike slovenske frakcije sprejeli v odbore. Za ta dogovor je z dvigom roke glasoval tudi vodja socialistične frakcije Wolfgang Gitschtaler. Ob izvolitvi župana so res dali Slovencem v vsakem odboru po eno mesto, vendar samo s posvetovalnim glasom, to se pravi brez glasovalne pravice.

Že na prvi seji odborov pa je slovenski mandatar Flori Koschat, ko se je javil k besedi, bil opozorjen, da kot navaden odbornik nima pravice,

da bi govoril. To je bil tudi vzrok, da je Flori Koschat, ko je videl kakšne razmere in kakšno demokracijo vlada v občinskih sobi, resigniral in odstopil. Na naslednji občinski seji je slovenska frakcija protestirala proti takšnemu zadržanju nekaterih članov socialistične stranke. Župan Grešl je obžaloval zadržanje svojih frakcijskih tovarišev. Slovenski odborniki so bili prepričani, da so s tem nesporazumi odstranjeni in da je miza zopet čista. Slovenska frakcija je imenovala svoje naslednike v odborih — kakor tudi že prej na prvi seji imena s posvetovalnim glasom.

„Človek obrača, bog pa obrne“ in tako je bilo tudi na šentjakobskem primeru. Vodja socialistične frakcije Wolfgang Gitschtaler, kateremu očitno cela zadeva ni šla v račun, je na seji predlagal, naj o formalni pravilnosti tega dogovora oziroma sklepa, po katerem imajo Slovenci mandatarji pravico posvetovalnega glasu, odloča pravni oddelek koroške deželne vlade. No, ta pa je odločil, da je sklep o posvetovalnem sodelovanju protizakonit. Gitschtaler je torej „zmagal“. Slaba luč pa kljub te-

mu pa tudi na župana Grešla, ki je v občini sicer zelo spoštovana osebnost, nima toliko vpliva pri svojih partijskih tovariših, da bi dogovore oziroma sklepe skupno izvedli oziroma izpolnili.

Položaj slovenskih odbornikov v Šentjakobu je sedaj takšen, da v predstojništvu nimajo pravice do besede. Po zaslugi vodje socialistične frakcije, ki ima dvetretjinsko večino v občini je Gitschtaler rajši tvegati oči, kot da bi odstopil delček soodgovornosti pristašu druge frakcije, ki ima ta „madež“ da je slovenska. Prepričani smo, da si Gitschtaler s tem aktom ni pridobil simpatij ne pri večini svojih somišljenikov še manj pa pri prebivalstvu občine. Takšna ožina kot jo je pokazal je škodljiva občinski politiki in se kaj lahko maščuje. Na seji občinskega odbora so med drugim tudi sklenili, da ne bodo popravljal stare ljudske šole, marveč bodo gradili novo. Skoro vse točke dnevnega reda so bile soglasno sprejete. Denarno je občina dobro gospodarila saj je leto zaključila z izravnanim finančnim stanjem.

Samorastniki na izletu

Foto: Marko Marko

Po dveh uspešnih gledaliških uprizoritvah Prežihovih „Samorastnikov“ v gledališki sezoni 1978 in 1979 so vsi igralci šli na zaslužen dvodnevni izlet. Po neštetihih vajah, ki so se vlekle nekaj mesecev jim je poleg navdušenega aplavza gledalcev edino plačilo, ta čudoviti izlet v Dubrovnik, s katerim se je Slovenska prosvetna zveza oddolžila nadebudnim igralcem za vso njihovo požrtvovalnost in trud ob pripravi te uprizoritve. To čudovito obmorsko mesto je vse izletnike igralce omamilo z nepopisno impresivnostjo. Med starimi zidovi, ki jih prepleta bujna zgodovina preteklih stoletij smo preživeli dva nepozabna dneva. Ogledali smo si ves stari del z utrdami, muzeji starimi cerkvami in Frančiškansko lekarno iz leta 1317. Obiskali smo tudi vse prostore, kjer se v poletnih mesecih odvijajo številne kulturne prireditve od stare gledališke in glasbene klasike, preko najmodernejših jazzovskih in koncertnih izvedb do folklornih in drugih prireditev. Ogled tega mesta je resnično enkratno doživetje in ko vsrkavaš vso lepoto umetnosti in kulture tega mesta, hočeš nočeš moraš pritrditi Georgu Bernardu Shawu, znamenitemu dramatik, da je to eno najlepših, če ne celo najlepše mesto na svetu. Iz tega mesteca smo tako odnesli veliko novega znanja, ob veseli družabnosti pa tudi več litrov dobre dubrovniške kapljice. Ta čudoviti izlet nam je v glavnem omogočila Slovenska prosvetna zveza v Celovcu ter številna podjetja, ki so z oglaš v našem gledališkem listu gmotno podprli to enkratno ekskurzijo v Dubrovnik. Na tem mestu se bi poleg SPZ še zahvalili vsem podjetnikom, ki so nas podprli: Posojilnicam Dobrla vas, Železna Kapla, Velikovec, Pilberk ter Šmihel; gostišču HOJNIK pri Dobrli vasi; gostilni in trgovini Smrečnik-ŠOŠTAR iz Globasnice; gostilni FRANCL iz Kort; trgovinama MAJDIČ iz Železne Kaple in Max TRAUN iz Pilberka; avtopodjetju SIENČNIK iz Dobrle vasi; zunanjetrgovinski organizaciji INTRADE iz Celovca in nenazadnje še hotelu OBIR iz Železne Kaple ter hotelu KOROTAN v Sekiri. Slovenski prosvetni zvezi in vsem podjetjem v imenu udeležencev najiskrenejša hvala.

MarS

Šentlipš - Plaznica

Težko nas je prizadela vest, ko smo zvedeli, da je umrl Tonči Gril pd. Jegart s Plaznice. Rajni je umrl mnogo prebrano, saj je bil star šele 65 let. Po težki operaciji pred dobrim letom dni, smo vsi, ki smo ga poznali imeli upanje, da bo ozdravel, saj se je kar dobro opomogel. Vendar sčasoma se je začelo stanje spet slabšati, tako da je konce minulega meseca podlegel zavrtni bolezni.

V torek 30. oktobra smo ga spremljali na njegovi zadnji poti v Šentlipš, kjer je našel na tamkajšnjem pokopališču svoje zadnje počivališče.

Pokojni je že zgodaj zgubil mater, leta 1957 pa ji je sledil še mož oz. oče, ki smo ga poznali kot vsesplošno spoštovanega rodoljuba. Takrat je edini sin Tončej tudi prevzel Jegartovo domačijo na Plaznici in Stajnarjevo pod Jezerskim vrhom.

Tončija smo poznali kot mirnega in vedno nasmejanega človeka, ki sicer ni veliko govoril, vendar pa delal in ustvarjal. Bil je dober gospodar in vreden naslednik svojega očeta. Zaradi splošne zavednosti Jegartove družine, so v zadnji vojni morali zapustiti svoj dragi rodni dom in iti v izseljenstvo, kjer so bili v tujini brezpravna raja. Pokojni ni bil izseljen, pač pa je moral takoj ob izbruhu zadnje vojne na fronto, kjer je krvavel in trpel za tuje osvajaške interese podivjanih nacističnih zavojevalec. Bil je težko ranjen in po vsej verjetnosti je tudi to bil vzrok, da je moral mnogo prežgati umreti. Kako je bil rani spoštovan in priljubljen med našim prebivalstvom, je najbolj prepričljivo pokazala velika udeležba pogrebcev ki je prišla od blizu in daleč, da se poslovijo od drugega pokojnika. Med veliko množico je tudi sedem duhovnikov obrobilo odprti grob pokojnika, od katerega so se poslovili tako na do-

mu kakor tudi na pokopališču domači pevci, ki so zapeli pretresljive žalostinke. V imenu slovenske gimnazije v Celovcu se je poslovil in zahvalil za vse kar je dobrega storil prof. dr. Polanc.

Tončija Grila bomo ohranili v častnem spominu, sestri in sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

Borovlje - popravila v novi športni dvorani

Komaj leto dni je tega, ko so v Borovljah slovesno otvorili šolo in pa čudovito halo, ki služi tako telovadbi kakor tudi drugim športnim panogam. Zgradba, ki je ponos občine Borovlje je stala 18 milijonov šilingov, kar je drag denar. Ob zadnjem neurju s snegom in dežjem pa smo morali narediti žalostno ugotovitev, da stropi te moderne zgradbe niso neprodušni, kajti po stenah je začela curljati voda, ki sicer spada v odtočni kanal, ne pa v notranjost dvorane. Šolski skrbnik je imel ogromno dela, da je odstranjeval vodo, ki se je nabirala tako na podu, kakor tudi po stenah. Lesene stenske obloge so zaradi vode in vlage začele odstopati.

Arhitekt dipl. inž. Franz Freytag, ki je dvorano načrtoval in odgovorni referent mestne občine Michael Poschinger menita, da ni tako hudo in da ni vzroka, da bi si delali skrbi, kajti takšne stvari se pač zgodijo in niso nič nenavadnega.

Prebivalci so mnenja, da se je pri gradnji štedilo na nepravilnem kraju in sicer pri izolaciji stropa. Pristopna podjetja se trudijo, da odpravijo nedostatke. Javnost se tolaži, da gredo popravila itak na račun garancije.

Klubski prostori KSŠ na Dunaju so spet zaživel

Počitnice so se poslovile, novo študijsko leto se je začelo in s tem so prostori Kluba slovenskih študentov na Dunaju spet zaživel. Klub je začel znova z bolj intenzivnim delovanjem. Kar v prvem tednu oktobra je bilo v klubu prvo (družabno) srečanje po počitnicah, ki je imelo namen, da se predstavi novincem oz. začetnikom študija klub in njegovo delovanje ter, da se začetniki spoznajo z že starejšimi študenti, ki jim lahko pomagajo pri morebitnih „štartnih težavah“. Dan navrh so si klubaši ogledali v kinu „Urania“ bilm „67 Tage der Republik Užice“, ki prikazuje Užice v jeseni 1941. leta, ko je bilo središče velikega osvobodjenega teritorija z zadnje Srbije in Šumadije in se je simbolično imenovalo Užicka republika. Več kot dva meseca je bleščala ta edina zvezda upanja za celi svet, ker je to bilo edino svobodno področje v tedanji, od fašizma zaslužjeni Evropi. Iz Užic je tedaj vodil Vrhovni štab NOB vstajo, ki se je razplamtevala širom Jugoslavije.

V petek, 12. oktobra pa je v KSŠ na Dunaju predaval o cionizmu in pravicah Palestincev dr. Ghasi Hussain, zastopnik palestinske osvobodilne organizacije (PLO) v Avstriji. Preganjano in razstrešeno po begunskih taboriščih in arabskih državah (predvsem v Libanonu) ter po celem svetu se palestinsko ljudstvo že okrog štirideset let bori za svoje pravice, za svojo golo eksistenco.

Ob tej prireditvi se je zbralo v klubu veliko število študentov in

študentk, da bi spoznali zastopnika ljudstva, ki ga preganjajo s svojih posestev, iz svojih hiš, iz svoje domovine — cionizem in njegovi pristaši ter pomagači. Dr. Hussain je v klubu ponovno poudaril, da na bližnjem vzhodu ne more biti in ne bo prej miru, preden Izrael ne bo priznal obstoja palestinskega ljudstva, preden palestinsko ljudstvo ne bo dobilo svoje enakopravnosti in področja, kjer lahko autonomno in v miru živi. Klubaši so ugotovili, da imamo Slovenci na

Dijaški domovi in Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu vabijo na veseloigro

NAVADEN ČLOVEK

v petek 16. novembra 1979 ob 19.30 uri v Marjanišču v Celovcu. Gostuje igralska skupina SPD „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka.

Prisrčno vabljeni!

Koroškem in Palestinci dosti skupnega, kajti vsi se moramo boriti za svoje pravice, za svoj obstoj. Na zaključku je dr. Hussain izrazil prepričanje, da borba za pravično stvar nikoli ni zastoj, da je vedno uspešna.

V petek, 9. novembra je predaval v klubu dekan filozofske fakultete ljubljanske univerze prof. Matjaž Kmecl o tem, kakšno mesto zavzema Koroška v slovenskem literarnem ustvarjanju in je potrdil, da sta Koroška in Celovec že vedno igrala zelo važno in centralno vlogo v slovenski književnosti v preteklosti in vse do sedanjega časa. Še sedaj namreč imamo po njegovem mnenju na Koroškem izvrstne književne ustvarjalce predvsem okrog literarne revije Mladje. V prvi vrsti pa sta pomembna seveda Messner in Lipuš, ki spadata med najboljše pisatelje celotnega sedanjega slovenskega območja.

Dolgo je trajalo, da se uresniči želja vseh klubšev, da končno enkrat obiščejo Gradiščanske Hrvate in podrobneje spoznajo njihov naseliteni prostor, njihovo življenje in kulturo. V soboto 10. novembra je bilo tako daleč in skupno z zastopnicama Hrvatskega akadem-

skega kluba Marjano Grandič ter Dorico Lipkovič, se je poln avtobus klubašev odpeljal na Gradiščansko. Najprej so obiskali Stinjake na južnem Gradiščanskem, kjer jih je sprejel mladi narodno-za vedni kaplan Branko Kornfeind, ki je zelo zavzet kulturni delavec. Z bivšim predsednikom HAK-a in predsednikom tamburaške skupine Kolo-Slavuj so zapeli hrvaške ter slovenske pesmi in poskusili tudi izvrstno gradiščansko vino ter domače žganje. V Stinjakah je prebivalstvo približno 95 % hrvaško. Takšnih vasi je precej. Predvsem je ta kraj znan po svojih edinstvenih nošah in lepo okrašenih velikonočnih jajcih. Ogledali so si še staro kmečko hišo, ki je danes muzej. Kosilo je bilo v Vinjetu/Dürnbach, kjer je klubaše pozdravil namestnik župana Tibi Jugović in jih seznanil s politično in gospodarsko situacijo Južne Gradiščanske. Naseliteni prostor Hrvatov v nasprotju s Srednjo Gradiščansko ni strnjen. V Velikem Brištofu/Großwarasdorf so klubaše prisrčno sprejeli v stari šoli zastopnik HAK-a in vaška mladina. Na skupnem kulturnem večeru so diskutirali o problemih, ki se tičejo obeh manjšin. Ko je zaigrala domača tamburaška skupina, ki je v pozdrav zapela venček slovenskih pesmi, se je v navdušenju pokazala medsebojna povezanost. Klubaši so prespali pri hrvaških družinah, katerih gostoljubnost je bila edinstvena, in jim je omogočila še bližje spoznanje njihovega življenja. V nedeljo so nekateri izmed klubašev šli k nedeljski maši v hrvaškem jeziku, potem pa je pot šla še skozi nekatere druge soselne vasi, kot npr. Frakanova/Frankenau, kjer se je rodil znani hrvaški pesnik Mate Meršič Miloradič. Med potjo nazaj proti severu je povabil klubaše v domačo vinsko klet v Železnu/Eisenstadt član HAK-a Walter Romanovič iz Cogistofa/Zagersdorf, kjer so vinski bratje lahko imeli svoje veselje. Sploh je gradiščansko vino spremljalo celo pot od južne do severne Gradiščanske.

Klubaši so se vrnili na Dunaj z dobrimi vtisi in lepimi spomini. Vsa njihova zahvala velja vsem prijateljem iz HAK-a ter tistim, ki so prispevali k temu, da je izlet tako lepo uspel.

Prezgodnja zima

Ker so bili lansko leto naši planinci gostje Planinskega društva Križe pri Trziču in sicer na Kriški gori, kjer ima društvo svojo planinsko postojanko, je bilo seveda razumljivo, da pride do protibiska. In tako so naši planinci povabili Križane na Bleščečo planino in pa na izlet na Jero. To srečanje bi moralo biti minulo soboto in nedeljo. Slabo vreme je očitno bil vzrok, da so naši fantje zastoj čakali na Bleščeči, kajti Križanov ni bilo.

Ne Bleščeči je zaadilo od sobote na nedeljo kar 60 cm snega. Trije planinci, ki so čakali na obisk Križanov, so pripovedovali, da je Bleščeča odeta v debelo plast snega spominjala na božično idilo in da tudi pozimi niso našli tega lepega kraja pod Jero, da bi bil tako pravilčno privlačen kot tokrat. Sploh dela narava letos kapriolije, ki so vsekakor posebnost za vremenoslovce. Spomladi 5. maja je zapadlo še nekoliko več snega, ki je naredil ogromno škodo na drevju. Tudi tokrat je sneg napravil veliko škodo na poti od Kopanja do Bleščeče. Kmetje še niso imeli priložnosti podelati vigradne škode in že imajo oziroma se je naredila nova. To zadnje neurje s snegom je spremljal blisk in grom, kar je nekaj nenavadnega za zimske razmere, vendar nekaj običajnega za jesehsko vreme. Naši planinci so tudi vedeli povedati, da je bilo podobno vreme s snegom 16. in 17. novembra 1968. Takrat bi morala biti otvoritev planinske koče na Bleščeči. Sneg pa je seveda vse pokvaril, tako da so jo morali preložiti na naslednjo leto. Letos torej naši planinci obhajajo desetletnico obstoja „Koče nad Arihovo pečjo“.

Iz teh nekaj primerov vidimo, kako zna ponagajati narava, ki je vedno bolj muhasta in nam nalaga vedno novih ugank. Že večkrat so nam naravni elementi preprečili razne načrte, kot na primer tokrat, ko Križani niso mogli priti, vendar to ni tako tragično — naši planinci se tolažijo s tem, da bo pač to snidenje nekoliko pozneje, prihodnje leto.

Uspeh našega rojaka na plesnem tekmovanju

V celovski delavski zbornici je bilo zadnje soboto 1. koroško prvenstvo v latinsko-ameriških plesih. Zaradi slabega vremena se je zbralo le kakih 300 gledalcev, pa tudi nekateri tekmovalci iz Innsbrucka in Linza so običali v snegu.

Skupno je tekmovalo nad 25 parov iz cele Avstrije. Turnir je potekal v razredih D, C, B, A in S. V razredu D je nastopil tudi naš ro-

jak Gregor Krištof iz Šmihela s partnerko Marino Schark iz Celovca. Osvojila sta odlično drugo mesto in bila najboljši koroški par v tem razredu. S tem sta osvojila tudi važne točke za vstop v višji razred; skupno jih potrebujeta 25, s sedanjim drugim mestom pa jih imata že 18. Koroški prvak sta postala salzburska plesalca Rauscher-Rauscher.

Cesar koroškemu paru ni uspelo v latinsko-ameriških plesih (chacha-cha, rumba, samba in jive), pa je pred kratkim dosegel v standardnih plesih (angleški in dunajski valček, tango, fokstrot in slofoks). Po zmagi v Šentvidu meseca oktobra in po plesnem turnirju na Dunaju, kjer je med 18 tekmovalci zasedel 6. mesto, ima koroški par zadosti točk za vstop v razred C.

Veselim se, da imamo v naših vrstah vrhunskega plesalca, ki nastopa po vsej Avstriji. Zlasti pa bi nas veselilo, če bi rojak Gregor svoje znanje v plesanju prenesel tudi v prid naše slovenske mladine.

B. J.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjunu vabi na

SLAVNOSTNI KONCERT

ob 80-letnici Pavla Kernjaka in 70-letnici Radovana Gobca v soboto 17. novembra 1979 ob 20. uri pri Voglu v Šentprimužu.

Sodelujejo: otroški zbor SPD „Danica“, mešani oket SPD „Danica“, mešani zbor SPD „Danica“, združeni moški zbor SPD „Vinko Poljanec“ — SPD „Trta“

S številnim obiskom počastimo naša jubilarja!

Valentin Polanšek

BRATOVSKA JESEN

I. del

„Bolj sramotna kot žalostna storija!“

„In usodna! Moj ati preklinja tistega Gareža še danes. V sorodstvu sta si bila. Kadar moj ati zadevo začne, je vrag pri bajti. Mama ponori.“

Domen ni vedel kaj pravega, da bi dodal. Kolikor je vedel od starih očancev, takih kmečkih žaloiger v Ojstrovini ni bilo. Dejal si je v mislih: Tako so propadale kmečke rodbine in kmečki proletariat se je nabiral okoli Kaple ali v trgu samem. Zato ima toliko Kapelčanov sorodstvo notri proti Obirju ali Kočni ali Olševi ali Peci...

Domen bi raje govoril kaj lepšega. Pa se je Minka naprej razvnela:

„Ob vsej jezi mojih staršev na kmečke okoličane sem jaz vedno bolj nesrečna. Ne vem prav, zakaj? Meni se okoliški ljudje smilijo. Bolj se mi zdijo pri srcu kot Kapelčani. Četudi ne trdim, da Kapelčanov ne maram. Ko okoličani, zlasti Ojstročani, prihajajo ob nedeljah in praznikih dol, jih rada pozdravljam. Starci in starke se že opotekajo. Občudujem jih, ko daleč pridejo. Vsi plahi, čim se bližajo trgu. V njihovih očeh je velika bolečina. Seveda se poznajo gospodarji od hlapcev in dekel, imoviti posestniki od skrbnih bajtarjev! Ampak preponosni niso, ne togo bahavi, četudi prikrito samosvoji in ne očitno trdi do Kapelčanov. Ali se okoličani bojijo Kapelčanov? se sprašujem večkrat. Zakaj? Pri nekaterih sem že zasledila, da je tako. Da se

bojijo! In da se bojijo prav zaradi jezika!“

„Zaradi jezika?“ se je široko zavzel Domen. „Kolikor imam jaz opravkov v Kapli, sem še vedno slovensko govoril.“

„V prostem času sem že vedno rada hodila po soseski. S starimi ženicami se rada družim.“

Domen se je sedaj na vsem lepem pošalil:

„Kar od drugihlišim, se Kapelčanke rade shajajo z okoliškimi fanti. Obratno pa menda ne gre prav gladko. Kaj je to?“

„Ponavadi je kriva lažna navideznost. Tak domišljavec, ki je tukaj rojen, četudi je njegov prednik Solčavan, Jezerjan, Korčan ali Koprivčan, posebno glasno oznanja svoje nemštvo. Kakor da je to nekaj boljšega? Prismuknjenec si misli, da mora njegova izvoljenka iz okolice zavreči domačo slovensko besedo, potem je šele enakovredna „nemška“ tržanka. Jaz sem Slovenka, četudi bolje znam nemško govoriti. V šoli so mi v slovenščini malo dali. Rada prebiram slovenske knjige, to mi veliko pomaga.“

Domen o teh izprijenih ljudeh ni rad govoril. Poznal je dosti primerov. Teh blodnežev ni jemal resno, da bi jim mogel prisoditi svobodno voljo in uravnovešen značaj. Osrečilo ga je, da Minka tako prostodušno govori o tem. V tem pogledu se je on, kar se tiče njega osebno, njegovih prednikov in domačinov pod Ojstro ponašal v primerjavi z marsikaterim tržanom. Domen je bil odprtega značaja. Njegova plašnost je bila sončnost, njegova skromnost privlačnost. Njegova usta niso izgovarjala, kar bi žalilo sočloveka. Tudi zoperstavljanja ni bilo. Povsod se je trudil za uvidevanje. Ni zvenelo vsiljujoče, kadar je na svojsko preprost način izražal svoje mnenje, ki se morda ni takoj ujemalo s sogovornikovim. Domen je bil zaradi svojih vrlin znan in priljubljen. Vsi so ga imeli radi, vsi ga radi videli, vsi radi govorili z njim.

Zlasti pa so ga vsi radi poslušali peti. Zakaj poleg bratovega glasu je Domnov drugi tenor zvenel prijetno, da so poslušalci uživali in pokimavali. Zato so se našli ljudje sredi Ojstrovine, ki so privoščili:

„Če imajo vsi ljudje Domna tako radi, zakaj ga ne bi ljubila še dekleta. Seveda pa ni narobe, če ima rad samo eno.“

Stara devica je dodala:

„Kdo bi že mene poslušal. To pa moram reči, srečen naj bo s Kapelčanko!“

Domen je izvedel za prvo javno obrambo. Zato je podaril Minki in sebi v zadoščenje na poti iz cerkve stari Nančki veliko lectovo srce, ki ga je nalašč kupil pri Tržnarju. Babnice so še dolgo govorile o tem dogodku. In kako so uživale tako novico! Gotovo je vpletla obdarjenka v svoje goreče pobožne priprošnje pristojni svetnici za srečni zakon Sončarjevega hlapca Domna.

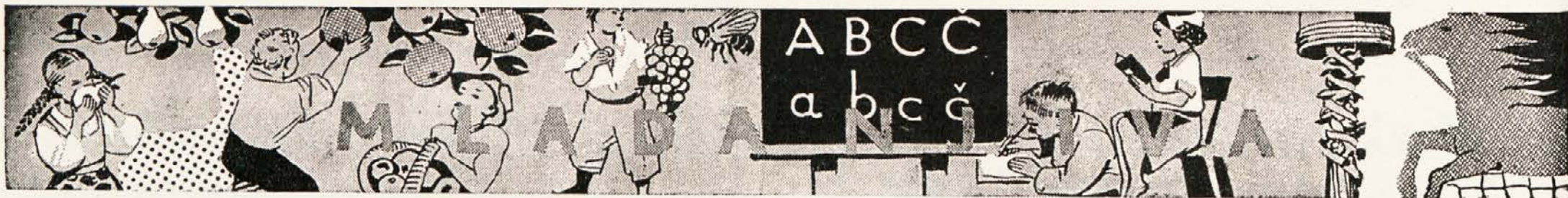
„Lahko pa še počaka s poroko, se ne mudi!“ je dodala prijazna ženica.

3

Na javki blizu Nonče vasi smukne neopaženo partizanska trojka od zadaj za hlev. Po že znanih ovinkih se splazijo partizani skozi uto pred svinjarkom. Komandir šepne Roku:

„Tukaj!“

Fant razume, da naj ostane za stražo na mestu ob skladovnici borovih paciljev. Domačin je iz bližnjih krajev, pozna nekaj ljudi tudi tukaj in okoliške poti, bližnjice in vse, kaj najbolj jamči za varnost tovarišev v akciji. Včasih ga nestrpnost mika, da bi stopil tu ali tam v hišo in povedal zaupnim ljudem, kako blizu je že čas svobode. Komandir pa ima predobro izkušnje. Tukaj v pliberški okolici so čisto drugi pogoji kot tam ob Peci in Ojstri pri Gorjancih.

Pamet je močnejša od pesti

Živel je svoj čas velikan, strašen lenuh, ki so ga klicali za Hrusta. Sedel je pred svojo bajto in razmišljal. Vihar mu je bil podrl veliko hruško, toliko da mu ni padla na glavo. Ali naj jo razseka in razcepi v polena, da bo imel drv za zimo? Ali pa naj rajši zmrzuje do pomladi?

Lenoba mu je rekla, naj raje počiva in tako je dalje sedel.

Tedaj je prišla od nekdaj koza in mu popasla tri šope trave, ki so rasli pred bajto.

„Hop!“ je dejal Hrust in zgrabil kožo za roge. „Na mojem si se pasla, moja boš!“

Zaprl jo je v bajto in zopet sedel. Računal je, koliko mu bo dala žival vsak dan mleka.

Rogačka pa je ušla pastirju, ki mu je bilo Brglez ime. Tako je bil majhen da le kaj, a zviti ko kozji rog. Ko se je bil zamotil z igro, mu je koza izginila. Iskal jo je in prišel do Hrusta. Koza ga je zavohala in zameketala v bajti.

„Vrnite mi kožo!“ je dejal Hrustu. „Koza je moja!“

Hrust pa je zapel:

„Pobič — tič, tič,
kot majhen klopič,
tri kriva peresa,
bojim se te nič.“

„Če mi ne vrnete koze,“ je dejal Brglez, „vas premlatim in si jo sam vzamem.“

„Ohoho!“ se je zasmel Hrust, „Ali te je kaj več v hlačah ali samo tisto, kar te vidi?“

„Se tega je dovolj, kar me iz hlač gleda,“ mu je odvrnil pastirček.

„No, bova pa poskusila!“ je rekel velikan. „Jutri zopet pridi, danes se mi ne ljubi. Kamenje bova drobila.“

Brglez je vzel doma prgišče skute in jo zavil v robec. Tako se je naslednji dan prikazal pred velikanom.

Hrust je vzel kamen in si ga položil na koleno. Udaril je po njem s pestjo, da se je zdrobil v prah.

Pastirček pa je odvil iz robca kepo skute in jo tudi del na koleno. Udaril je po nji s pestjo, da se je razletela.

„Glej,“ je dejal Hrust, „moj kamen se je zdrobil v prah.“

„Kaj bi tisto,“ je rekel Brglez, „od mojega pa je pritekla voda.“

„Res si močan,“ je dejal Hrust, „Pridi zopet jutri. Videla bova, kdo bo dalje vrgel kamen.“

Pastirček je ujel škranjčka in ga del v žep.

Drugi dan je Hrust pobral kamen in ga zalučal s tako močjo, da je kar zažvižgalo.

Pametne misli

- Čim bolj prazna je glava, tem bolj so polna usta.
- Drugim more zdraviti rane samo tisti, ki jih ima tudi sam.
- Vseh vrat ni mogoče odpreti s ključem; nekatera je treba odpreti z glavo.
- Sila brez pravice je nasilje.
- Nekateri so pošteni samo zaradi koristi.
- Kdor hoče uresničiti svoje sanje, mora biti buden.
- Tudi neumnež ima včasih kako pametno misel, le da tega ne opazi.
- Življenje nam vrača samo tisto, kar dajemo drugim.
- Norci utirajo pota, po katerih hodijo pametni.
- Edino, kar potrebuje človek, je to, da ni sam.
- Od tistega, ki dobro dela, vsakdo še več dobrega pričakuje.

Ura v zvoniku ravno odbije polnoč, ko se pisatelj Jakob usede k pisalni mizi. V pisalni stroj vloži list snežno belega papirja, si prižge cigareto in natoči kozarec vina.

V sobi vlada kristalna tišina. Naenkrat pa se iz vseh kotov zasliši škrebjanje in copotanje. Iz kota pod oknom prileze mišek Miki, ki je menda celo v sorodu z Miki miško, si pretegne zaspane ude in zazeha:

„Aaaah, dobro smo spali! Kakšna čudovita noč je nočoj!“

Iz vseh ostalih kotov prilezejo lisica Očalarica, polž Hitrokrak, opica Jana, pikapolonica Lučka in še mnogo drugih prijateljev pisatelja Jakoba.

Zbero se okrog pisalnega stroja in v en glas voščijo:

„Dober večer, stric Jakob! Ste dobro spali?“

„Ah, kje pa, jaz še nisem šel spat, ulegel se bom, ko bom napisal pravljico.“

Potem globoko potegne dim iz cigarete in si podpre glavo z levico.

„Že stokrat sem ti rekel, da kajenje škoduje zdravju,“ ga resno

okrega polž Hitrokrak, „to sem prebral v neki knjigi za polže. Jaz, na primer, ne poznam niti enega polža, ki bi kadil! Ljudje ste pač neumne živali!“

„Pa tudi alkohol ni ravno priporočljiv,“ doda pikapolonica Lučka. „Jaz, na primer, ne poznam nobene pikapolonice, ki bi

pila vino! Samo sadne sokove in mleko, da se razumemo!“

„Ah, kaj pa morem,“ vzdihne pisatelj Jakob, „je že polž Hitrokrak povedal, kakšni smo ljudje! Pisatelji, na primer, so pa sploh znani po tem, da veliko kadijo in pijejo!“

„Zdaj pa, na primer, napiši pravljico. Vsi že težko čakamo,“ rečejo vse živali v en glas.

„No, ja, pa začnimo,“ se strinja Jakob in pisalni stoj zabrne kot klavir pod prsti izvežbanega pianista.

„Pa name ne pozabi v pravljici,“ ga opomni pikapolonica

Kdo ve kje za tretjo goro je priletel na tla.

Tudi pastirček je pobral kamen, a ga je na skrivaj spustil v žep. Prijel je škranjca in ga vrgel v zrak. Ptič je letel naravnost pod nebo in takoj izginil izred oči.

Hrust je mislil, da je pastirček vrgel kamen. Od zavisti je kar ozelenel, od zadrege se je popraskal za ušesi.

„Jutri bova zobala češnje,“ je reel. „Če jih boš ti več pozobal, bo koza tvoja.“

Naslednji dan je Hrust postavil pred pastirčka velik jerbas češenj, drugega pa predse. Sedla sta in zobala. Brglez je del eno češnjo v usta, za celo pest pa jih je vsul za srajco.

Hrust je bil češenj že tako sit, da so mu gledale iz grla. Ni mogel več. Brglezu pa se je napenjalo srajca na trebuhu, bil je še vedno lačen in je zobal dalje.

Ko je velikan spoznal, da ga je pastirček ugnal, se je strašno razjezil.

„Kože pa le ne dobi!“ je kričal, zgrabil hruškovo deblo in ga zalučal v bajto. Bajta se je podrla, koza pa zdrava iz podrtije. S tako jezo se je zakadila v velikana, da ga je vrgla na vse štiri. Preden se je Hrust pobral, sta bila koza in pastirček že daleč na gmajni.

Velikan pa je bil prelen, da bi teklen za njima. Potrt je sedel na podrti bajti in premišljeval, kako ga je mogel ugnati tak nič kot je bil Brglez. Če bi bil dovolj umen, bi se mu posvetilo, da je bistra pamet zmeraj močnejša od trde pesti.

France Bevk

So učili se

So učile se krave
travologijo,
so učile se trave
kravologijo,

so učile se ptice
muhologijo,
so učile se muhe
kljunologijo,

so učile se štokelje
žabologijo,
so učile se žabe
skokologijo,

so učili se lovci
puškologijo,
se učila divjad je
bežilogijo.

So učili se,
učili
po vrsti prav vsi,
da zdravi,
veseli
srečno živeli
še mnogo
bi dni!

Nočni obisk

Lučka, „v zadnjih treh tvojih pravljicah, na primer, nisem naštopala niti enkrat! Tako da veš!“

Pisatelj Jakob ji seveda brž ustreže in Lučka ima v novi pravljici glavno vlogo. Zato hitro postane važna in se začne obnašati kot kakšna filmska zvezda. Miga z boki in šobi ustnice, pa mežika levo in desno.

Jakob tega ne opazi, ker mu pravljica teče kot po olju. Kadi cigareto za cigareto in ko zapiše zadnjo besedo in še piko, je že tako utrujen in zaspan, da kar kinkne na mizo.

„Pst, pisatelj je zaspal,“ reče polž Hitrokrak, „nobenega ropota, prosim. Zdaj gremo lahko spat tudi mi, kajti jaz, na primer, sem tako zaspan, kot bi požrl dva kilograma uspalvalnih praškov!“

Potem se hitro odplazijo vsak v svoj kot.

Zdaj preostane Taljan za Domnovo zaščito, ko se spravita po daljšem oprezovanju proti gospodarski hiši. Mlačna mesečina seva. Dogovorjeni znaki pri hiši kažejo, da je vse v redu. Pač pa sta izkušena borca vseeno previdna in na vse pripravljena. Pes samo malo poguza z verigo ob utinem robu — in partizana sta že na veži.

„Zdravo!“ pride iz vežine temine. Domen takoj prepozna glas. Vseeno se mu kar samo od sebe reče:

„Kdo je?“

„Terenci!“

„Kakšni terenci?“

Taljan, ki skoči na ono stran k vežinem zidu, opazi, da prihaja glas dol raz vrha stopnic, ki držijo iz veže na podstrešje.

„No, Domen, me ne poznaš? Ribje mreže smo prinesli. V čolnu ni bilo dosti svetlo.“

„Klemen!“

In že zdrdra dvoje okovanih čevljev po stopnicah dol. V tem redu se odprejo hišna vrata. Pred ozadjem pokončnega durnikovega štirikotnika stoji gospodinja:

„Domen, dober večer, zdravo!“

Potem si stiskajo roke. Vsem odleže napetost. Komandir kurirske čete TV 32 gre s terencem Klemenom v kuhinjo.

„Krištof te pozdravlja!“ sliši Taljan terenca spregovoriti, ko stopi h gospodinjini v izbo.

Mestece pod gradom ždi v togem življenju jeseni leta 1944. Vedno manj je videti moških civilistov po ulicah, toda zmerom več uniformirancev, od katerih vsi ne govorijo nemško, kajti hitlerija je vpregla za tako imenovane „bandeneinsätze“ tudi drugorodne, zlasti vzhodne narode: Ukrajince, Litavce, Romune in Kozake, celo Mongolce s

poševnimi očmi. Nastanili so jih po različnih stavbah.

V izbranem poslopju se nahaja poseben oddelek gestapa.

V predsobi kadijo trije moški srednjih let, oblečeni v dobro obleko; jahalne hlače in črni škornji se prav nič ne podajo k civilnemu sukniču, pulovru in temni srajci.

Ko pripelje pred stavbo velik vojaški tovornjak z zaprtimi plattami, se podvzeta dva čakajoča in pohitita pred hišo.

Zdaj tretji zdravna strumno život in potrkna na vrata v sosedno sobo.

„Takoj!“ se zadere esesovec Schwenne, ko je prebral važno pismo, ki je prišlo od velikovške komande po posebnih stranski kurirski pošti. Potem odpre še sivo kuverto, iz katere izvleče zmečkan papir.

Pisala je Susi, prodajalka v neki mestni trgovini, staneje pa zunaj pred mestom. Poročnik si je že nekajkrat drgal po glavi v zvezi s tem dekletom. Najbolj ga draži, ker sluti, da ga ima punca v rokah. Kar pa njemu severnjaku ne gre v račun, je sum, ki ga grize:

„Z mano se samo poigrava. Ljubimka pa istočasno z gestapovsko tujerodno pokveko, ki ima precej veljave med tukajšnjimi mrhovinarji, kjer pomaloma ne vem več, ali smo še nemška vojaška edinica ali skozlana banditska komunistična zmes. Niti nemško ne znajo ti postopati. A tajna policija drži veliko nanje. In s takim Ladislafom si naj jaz, poročnik, delim Susi? To je pod mojo nemško častjo, pa konec! Še drevi uredim zadevo s Susi.“

Potem skrije papir in zavpije proti vratom:

„Naprej, los!“

Gestapovec Ladislaf se zaposluje v drugi sobi z žensko, ki so jo prignali s Komeljno. Menda je „nabrala“ kar precej zanimivih „gob“. To pomeni, da je izvohljala podrobnosti o banditih. V ta namen so jo pošiljali po gozdnati

pliberški okolici. Takega vohunjenja in še bolj pretkanih oblik so se posluževali.

„Potrebno je, da boste ponoči bolj na nogah. Čez dan se banditi lahko skrivajo. Ponoči pa bodo najbrž tudi na pohodih. Nagačite si malho in nahrbtnik s kakimi gobami ali drugimi zeliščji, recimo, da so zdravilna zelišča. Kako se boste znebili banditskega suma, je vaša zadeva. Saj niste na glavo padli. Dosti ste prebrisan. Potem pa... To sliko si dobro ogledajte. S sabo je vam ne dam. Pač pa si točno vtisnite v spomin poteze tega fanta tu na levi strani. Poglejte, to so trije bratje! Vsi doma izpod Ojstre. Srednji je bil še letos aprila na vzhodni fronti kot nemški vojak. Tale levi je star dezerter, že od začetka vojne 1939. Pomislite, kaki gadje so se zredili v kapelški okolici! Zdaj je že četrto leto bandit v okolici Železne Kaple. Črne... in vrag ve, kje še. Morda je sedaj tudi gori na Komeljni, pod Peco ali celo na Svinški planini.“

Ženska brezizrazno posluša in dolgo ogleduje fotografijo.

„Ste razumeli? Ali ste sploh poslušali? Morda izsledite koga od teh treh bratov? Morda spoznate koga?“

Ženska molči. Potem naveličano, neustrašeno izjavi:

„Ne!“

Ladislaf jo otipava z nezaupljivimi očmi. Pa ga ne pogleda v obraz.

„In drugi podatki: Koliko naj bi bil star? Ime? Druge posebnosti?“

„Rojen 15. 5. 1914 v Ojstrovini številka 54, pošta, župnija in občina Železna Kapla. Samski. Kmečki delavec. Se reče: hlapec! Bil prva tri leta v nemški vojski. Nato pogrešan na vzhodu. Od letošnje pomladi osumljen, da se nahaja z zloglasnim bratom pri banditih tu nekje. Najbrž so ga Sovjeti kako privlekli po zraku na bivšo jugoslovansko ozemlje.“

(Dalje prihodnjič)

Slovenci v Zagrebu

praznujejo petdesetletnico svojega društva

Letos praznuje kulturno-prosvetno društvo „Slovenski dom“ v Zagrebu, ki brez dvoma sodi med najbolj pomembne organizacije tamkajšnjih Slovencev, svojo petdesetletnico. Kot rojstvo društva omenjajo 17. oktober 1929, ko so v neki zagrebški gostilni sestavili zapisnik in tako uradno ustanovili društvo. Bolj organizirano delovanje Slovencev v Zagrebu pa se je začelo že dve leti prej. Znani gledališki rešiser in igralec Hinko Nušič se je prvih začetkov delovanja takole spominjal:

„Začeli smo brez denarja. Članarine niso pobirali, ampak začeli smo in delali smo. Zakaj smo začeli? Da, tiste čase je bilo med Slovenci in Hrvati napeto: politika Beograda do Zagreba, pa vloga Ljubljane — in tako so nas Slovenci Zagrebčani in sploh Hrvati zelo grdo gledali. No, in tako smo hoteli ustanoviti društvo, ki naj bi predvsem zbliževalo Hrvate in zagrebške Slovence, ki smo bili najbolj na udaru, na kulturnem področju. Peščica slovenskih izobražencev se je takrat odločila, da bo s prosvetnim delom in iskrenim prijateljstvom duhovno približala Slovence Hrvatom in ublažila razumljivo, a

nezasluženo nezaupanje. Začeli naj bi predvsem s takim delom, ki naj bi Hrvate bolj seznanilo s slovensko kulturo.“

Društvo se je v začetku imenovalo Slovensko prosvetno društvo in je bilo vseskozi delavno. Prirejali so predavanja, koncerte, igre in druge prireditve, ki so zbliževale oba naroda. Njihovo zelo razgibano dejavnost so denarno podpirali tedanji slovenski tovarnarji in trgovci na Hrvaškem in v Zagrebu. Leta 1943 je delovanje društva prepovedala ustaška vlada, češ, da „ne more trpeti države v državi“.

Po osvoboditvi je društvo ponovno zaživelo. Hinko Nušiču se je nekako posrečilo, da je pred ustaško grmado rešil društveno knjižnico z okrog tisoč knjigami, ki je bila temelj kulturnega in prosvetnega delovanja. Takoj po osvoboditvi se je društvo imenovalo nekaj časa Narodni dom, v jeseni leta 1945 pa je dobilo tretje in sedanje ime: Kulturno-prosvetno društvo „Slovenski dom“. Ustanovili so sekcije, pevski zbor in pred kakimi 30 leti dobili tudi lastne prostore, v katerih društvo deluje še danes.

Klubska knjižnica je dobila od hrvaških sindikatov diploma Pavao Markovac za uspešno delovanje. Na knjižnih policah imajo okrog pet tisoč knjig in to je edina slovenska knjižnica v Zagrebu. Letno nakupijo za okrog 10 tisoč dinarjev knjig v slovenščini, tako da obogatijo knjižnico vsaj z najnuj-

nejšimi deli. Knjižnica ima veliko stalnih obiskovalcev, pa tudi v njeni čitalnici jih ne manjka. Naročeni so tudi na vse slovenske časnike v ožji domovini, kakor tudi v zamejstvu (med njimi je tudi naš Slovenski vestnik — op. ured.).

Društveni pevski zbor deluje tako rekoč od ustanovitve društva dalje vse do danes. Mešani zbor šteje trenutno nekaj več kot 50 članov ter nastopa na društvenih prireditvah v mestu, mnogokrat pa tudi gostuje po Hrvaški in Sloveniji. Že deset let je zbor stalni gost tudi na taboru pevskih zborov Slovenije v Šentvidu pri Stični in na podobni prireditvi v Črnomlju. Pod vodstvom Zlatka Frca je pevski zbor temelj društvene dejavnosti.

Sicer so v društvu ustanovili že najrazličnejše sekcije, vendar se ene obdržijo le nekaj časa, druge spet delujejo na daljšo dobo. Zelo srečno roko so imeli pred dvema letoma z ustanovitvijo 22-članskega harmonikarskega orkestra, ki je pod vodstvom Zvonka Šiljaca v kratkem času dosegel lepe uspehe ter osvojil tudi vrsto nagrad in diplom.

V poletnih mesecih, ko postanejo ljudem pretesni zaprti prostori, osredotoči društvo svojo dejavnost na prirejanje izletov, zlasti po Sloveniji, kajti spoznavanje naravnih lepote — ob dobrem vodstvu — je vedno vabljivo za člane in druge prijatelje društva. Dokaj aktivna je tudi mladinska sekcija, vendar se pri njenem delu opaža, da ni več

pravega priliva mladih ljudi.

Tako predsednik društva Vladimir Jugovič ugotavlja, da so jedro klubske dejavnosti dolgoletni člani, medtem ko je priliv novih zelo zmanjšan. Na čelu društva je Jugovič že precej časa, čeprav ni niti rojen Slovenec niti ni v Sloveniji nikdar živel. Rodil se je v slovenski železničarski družini v Srbiji, sedaj pa stalno živi v Zagrebu. V društveno dejavnost ga je vpeljal oče, ki je bil prav tako med zelo aktivnimi člani.

Po zadnjem popisu živi v Zagrebu okrog 18.000 Slovencev, vendar jih je le kakih tisoč, ki redno plačujejo članarino v društvu „Slovenski dom“. Tako se vodstvo društva ob rednem delovanju spopada tudi s problemom, kako povezati ljudi na društvo: nekatere privlači delo ene ali druge sekcije, precej pa jih sploh ne pride v dom. Še večji razmah društva pa predvsem zavirajo pomanjkanje denarja in premajhni ter skromno urejeni klubski prostori. Dve tretjini denarja za društveno dejavnost si sami zagotovijo s članarino in raznimi prireditvami (v tem bi jih lahko posnemalo tudi marsikatero društvo pri nas na Koroškem!), medtem ko eno tretjino dobijo od Zveze kulturnih organizacij Slovenije ter združene zagrebške kulturne samoupravne interesne skupnosti.

Kljub številnim težavam in problemom pa Kulturno-prosvetno društvo „Slovenski dom“ v Zagrebu, ki obstaja dalje časa kot podobni društvi „Bazovica“ in „Triglav“ na Reki in v Karlovcu, uspešno deluje in z bogato dejavnostjo praznuje tudi svoj zlati jubilej, ob katerem mu tudi koroški Slovenci iskreno čestitamo in želimo uspešno delo v bodoče.

Švicarska žena

stopa v dvajseto stoletje

Čeprav sodi Švica med najbolj razvite države v Evropi in sploh na svetu, je tam še vedno v veljavi zakonodaja, ki daje možu položaj absolutnega gospodarja v družini. Švicarske feministke so skupaj z naprednimi in drugimi organizacijami sicer že zdavnaj začele boj za svoje državljanske pravice. Vendar pa je njihov boj le počasi vplival na spremembo „večinskega mnenja“. Tako so Švicarke šele pred štirimi leti dobile volilno pravico. Sedaj pa je vlada pripravila predlog, ki bi tudi v zakonu izenačil žensko z moškim, vendar ga bo moral odobriti referendum in tudi parlament, preden bo postal veljaven.

V predlogu novega zakona o zakonski skupnosti je vrsta korenitih sprememb. Zakonodajalec je prepričan, da bodo te spremembe utrdile zakonsko skupnost in povečale odgovornost obeh partnerjev do vzgoje otrok in skupne oziroma posebne lastnine obeh zakoncev. Ženskam je bilo najhujše zaradi materialne neenakosti v družini, kjer je moški imel vse pravice, ženska pa ne; skrbela je le za gospodinjstvo, o vsem drugem je odločal mož. Če bodo zakon sprejeli, bodo vse probleme reševali na podlagi pogodbe, ki jo bodo podpisali ob sklenitvi zakonske zveze in na podlagi katere bodo natančno vedeli, kaj je kdo prinesel k hiši, pa tudi kaj bo odnesel, če bi zakonska skupnost razpadla.

Z novim zakonom bodo odpravili zakonsko avtoriteto (moža) in jo zamenjali s pogodbo med možem in ženo o vsem, kar je potrebno za normalni razvoj družine. Vsak po svojih možnostih bosta prispevala k preživljanju družine in se pri tem dogovorila, kaj bo dajal mož in kaj bo prispevala žena. Delo v hiši in skrb za vzgojo otrok je njuna zasebna stvar. Gospodinska dela lahko opravlja mož ali žena — po dogovoru; če pa mož ni zaposlen, mora avtomatično opravljati največ tako imenovanih „ženskih“ oz. gospodinskih del. Tako je vrednost teh opravil tudi zakonsko priznana. Žena ne bo več potrebovala dovoljenja moža, kje in kaj bo delala; lahko bo torej svobodno odločala o svojem poklicu.

Najpomembnejše bodo verjetno spremembe na področju lastninskih odnosov, saj bo ženska povsem neodvisna. Tako ostaja ženska partner, ki v zakonski zvezi lahko zasluži tudi lahko več kakor mož, kar ji v primeru, če pride do razveze, tudi priznajo. Vse, kar pridobita skupaj v času zakonske zveze, pa ob ločitvi zakona razdelita. Sedaj skrbi mož za vse, zato je bila Švicarka tako rekoč povsem odvisna od moža, saj se je ta v zakonu obnašal kot delodajalec ali bankir, ki ima v vsem zadnjo besedo.

Kdaj bo prišla Švicarka do svoje resnične enakopravnosti v zakonu in družini, pa bo seveda pokazal šele nadaljnji razplet okoli tozadevnega vladnega predloga.

Južna Amerika se spoprijema

s hudimi socialnimi in drugimi težavami

Strokovnjaki OZN so pri svojih raziskavah prišli do presenetljive ugotovitve, da ima Latinska Amerika v primerjavi z drugimi celinami „najbolj mlado“ prebivalstvo na svetu. Več kot 41 odstotkov prebivalcev Latinske Amerike še ni dopolnilo 15. leta. „Mladost“ te razgibane celine je neposredna posledica tega, da je njen demografski prirastek največji na svetu. V zadnjih 25 letih se je prebivalstvo Latinske Amerike za dvakrat povečalo. Ob tako naglem naraščanju prebivalstva — na leto za 2,8 % — šteje Latinska Amerika danes dobrih 300 milijonov ljudi.

Latinska Amerika pa je hkrati tudi celina „vročih“ socialnih protislovij — velikanske, skoraj grozeče vrzeli, ki zija med peščico bogatih in nepregledno vojsko revnih; poleg tega pa tudi vse večje nepis-

menosti in brezposelnosti. Menijo, da tretjina prebivalcev te celine, to je približno 100 milijonov ljudi, predvsem žensk in otrok, živi v strahoviti bedi in siromaštvu. Iz takega družbenega okolja se poraja vse večje število nepismenih, ki jih danes cenijo že na kakih 42 milijonov. Poleg tega 50 milijonov šolobveznih otrok od 5. do 14. leta živi v nenehni nevarnosti, da mnogi med njimi sploh ne bodo prišli do šolskih klopi.

Takšne težavne socialne razmere izvirajo predvsem iz neenakosti in krivičnosti pri delitvi narodnega dohodka, ki ga v pretežni meri požrejo maloštevilni privilegirani, bolj prosvetljeni in večinoma mestni sloji prebivalstva. Posebno zgovorne so tozadevno razmere v Peruju.

Od približno 16 milijonov prebivalcev te andske dežele je 44 odstotkov otrok, mlajših od 15 let. Veliko otrok v Peruju sodi med „pozabljene in celo odpisane državljane“, ugotavlja odbor za proslavo mednarodnega leta otroka. Najmlajšim grozi velika nevarnost, da ne dožive niti petega leta življenja. Med 193.000 umrlih državljanov lani je bilo 51 odstotkov otrok, mlajših od pet let, 37 odstotkov od vseh umrlih v lanskem letu pa je bilo malčkov, še niti eno leto starih.

Vendar Peru v tem oziru ni nikarkršna izjema v Latinski Ameriki. Čeprav je ta celina po starosti svojih prebivalcev „najmlajša“, se mora otepati z grozljivimi problemi zaradi skoraj nepremostljivih socialnih in drugih težav.

Knjiga

najlepše darilo

Počasi se spet bližajo prazniki, ob katerih svoje sorodnike in prijatelje radi razveselimo s kakšnim darilom. Najlepše darilo pa je še vedno dobra knjiga. Ko boste izbirali darila za svoje otroke (za miklavževanje), ne pozabite, da ima knjigarna „Naša knjiga“ v Celovcu bogato zalogo najrazličnejših knjig za otroke in mladino. Iz te zaloge navajamo le majhen izbor.

- **PEPELKA**, pravljica, barvna slikanica, šil. 30.—
- **MOJSTER SLIKAR**, barvna slikanica, šil. 24.—
- **MOJSTER ZAGA**, barvna slikanica, šil. 24.—
- **PIKAPOKEC**, pravljica, ilustr. 20 str. broš. šil. 30.—
- **BRATEC IN SESTRICA**, pravljice, ilustr. 20 str. broš. šil. 30.—
- **Fadil Hadžić: KRALJE-STVO SMEHA**, pesmice, slikanica, 14 str. broš. šil. 45.—
- **Branko Čopić: JEŽEVA HIŠICA**, slikanica, broš. šil. 35.—
- **PRAVLJICE IN PESMICE NA PLOŠČAH**, 8 plošč, šil. 224.—
- **Niko Grafenauer: PEDENJ-PED**, pesmice, ilustr., 20 str. šil. 65.—
- **Fran Levstik: MARTIN KRUPAN**, pripovedka, ilustr., 48 str., kart. šil. 74.—
- **France Bevk: PETER KLEPEC**, pripovedka, ilustr., 16 str., kart. šil. 73.—
- **Janez Vipotnik: TINKA-TONKA**, pripovedka, ilustr., 16 str., kart. šil. 54.—
- **BABICA PRIPOVEDUJE**, slovenske ljudske pravljice, ilustr., 168 str., kart. šil. 103.—
- **Mira Javorczakowa: VEŠ KAJ, MARJETICA**, pripovedka, ilustr., 132 str., kart. šil. 79.—
- **Škrinjarič Sunčana: VETER NA POČITNICAH**, pravljica, ilustr., 132 str., kart. šil. 102.—
- **Ev. Račov: MIŠKA DOLGOREPKA**, pripovedka, ilustr., 80 str., kart. šil. 51.—
- **MEZINČKA**, korziške pravljice, ilustr., 254 str., kart. šil. 110.—
- **Mark Twain: PRIGODE HUCKLEBERRYJA FINNA**, ilustr., 392 str., kart., 2 knjigi skupaj šil. 170.—
- **Karl Bruckner: ZLATI FARAON**, zgodovinski roman, ilustr. 250 str., kart. šil. 101.—
- **Astrid Lindgren: PIKA NOGAVIČKA**, pripovedka, 240 str., kart. šil. 129.—
- **Anne Frank: DNEVNIK ANE FRANK**, 234 str., broš. šil. 75.—
- **Momo Kapor: ZAPISKI NEKE ANE**, ilustr., 288 str., broš. šil. 110.—
- **Nada Kraigher: MAJA**, mladinski roman, ilustr., 344 str., broš. šil. 138.—
- **Rado Murnik: LEPI JANIČAR**, zgodovinski roman, 234 str., broš. šil. 75.—
- **TA HIŠA JE MOJA, PA Vendar MOJA NI**, koroška antologija, 174 str., kart. šil. 45.—
- **Ivan Cankar: MARTIN KAČUR**, roman, 194 str. cpl. šil. 97.—
- **Josip Jurčič: DESETI BRAT**, roman, 316 str., cpl. šil. 177.—
- **Prežihov Voranc: SAMORASTNIKI**, roman, 266 str., cpl. šil. 205.—
- **F. S. Finžgar: POD SVOBODNIM SONCEM**, zgodovinski roman, ilustr., 572 str., cpl. šil. 240.—

Knjige dobite ali jih naročite v knjigarni

„Naša knjiga“
Celovec, Paulitschgasse 5—7

ZA DOBRO VOLJO

Učiteljica vpraša Matjaža: „Kdo ti je napisal nalogo?“
Matjaž zmeden odgovori: „Ne vem, oprostite, včeraj sem šel zgodaj v posteljo.“

— Zvečer mi je Mojca rekla, da me noče več videti.
— In kaj si storil?
— Ugasnil sem luč?

— Kam pa greš, Ančka?
— V bolnišnico.
— Pa si tako dobre volje?
— Kaj bi ne bil! Tam se bodo vsi vrteli okrog mene, doma se moram pa jaz okoli drugih.

Tinček: „Zakaj tudi povodni konji nimajo podkev?“
Tonček: „Ker bi jim v vodi zrvale.“

— Priznajte, da sem vam všeč le zato, ker veste, da sem edinka in da ima moj oče vilo in mercedes.

— Ne, ne, gospodična. Lahko bi imel poleg tega še vikend in jahto, pa bi mi bili vseeno všeč.

— Ti da si se oženil? Kako pa si našel nevesto, ko si bil vedno tako boječ?

— Predlagala je ona, naj se oženim, jaz samo nisem upal odkimati.

V pijani družbi je nekdo, ki je bil najbolj pijan, razbijal s pestjo po mizi. Pa mu zagrozi sosed: „Ti... Veš... samo enkrat še udari, pa boš videl!“

Pijanec grozeče udari po mizi in vstane: „Kaj! Jaz bom videl? Kaj bom videl?“

Oni pa mirno doda: „Boš videl, da te bo roka bolela.“

Predsednik Djuranovič ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi lahko v neposrednem pogovoru z avstrijsko vlado dosegli sprejemljive rešitve. V tej zvezi so omenili tudi nedavni obisk jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju, ob katerem je avstrijska stran potrdila svojo pripravljenost, da izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in druge obveznosti iz mednarodnega prava, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodnostne manjšine in da se strinja z načelom, da je dialog in sodelovanje med avstrijsko zvezno vlado ter organizacijami slovenske in hrvaške manjšine najboljša pot za urejanje vseh vprašanj, ki se tičejo položaja in pravic obeh manjšin.

Predsednik Djuranovič, ki so mu v spomin na njegov obisk na Koroškem izročili Spomenico koroških Slovencev s konkretnimi predlogi za rešitev člena 7 državne pogodbe, je na izvajanja predstavnikov koroških Slovencev naglasil, da odprto vprašanje koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov slej ko prej ostaja sestavni del vseh jugoslovanskih odnosov. Izrazil je prepričanje, da so v ozračju dobrososedskih odnosov boljši pogoji tudi za reševanje manjšinskega vprašanja. Ob koncu pa je zagotovil, da bodo upravičene zahteve slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji tudi v bodoče deležne vsestranske podpore Jugoslavije in vseh njenih narodov in narodnosti.

V podobnem smislu je predsednik Djuranovič zavzel stališče tudi v izjavi, ki jo je podal za televizijo ob zaključku svečanosti v Podrožici. Menil je, da je med Avstrijo in Jugoslavijo še mnogo možnosti za izboljšanje sodelovanja, kar je pokazal tudi nedavni obisk zveznega sekretarja za zunanje zadeve Vrhovca na Dunaju. „V tem izboljšanjem ozračju pa so tudi boljše možnosti za reševanje še odprtih vprašanj, med katerimi sodi tudi vprašanje slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji,“ je poudaril predsednik Djuranovič. Oporozil je na odvisnost med dobrimi odnosi med sosednjima državama ter reševanjem manjšinskega vprašanja in izrazil mnenje, da bi uresničitev manjšinskih pravic morali najti v neposrednih pogovorih med avstrijsko vlado in predstavniki obeh narodnostnih skupin.

Jugoslavija temu vprašanju vsekakor pripisuje važen pomen, je dejal Djuranovič, ker izhaja iz načela, da so narodnostne manjšine most med sosednjimi državami in narodi — kar pa seveda morejo biti le tedaj, če imajo urejen položaj in uresničene pravice.

Za lahke tovornjake ugodnejša cestnina

Za tursko avtocesto, ki se vleče od Salzburga do Spittala (pri Rennwegu je še nekaj kilometrov ceste nedograjena), se je znan, da pobirajo od porabnikov ceste cestnino.

Z dograditvijo Turske avtoceste, se je tudi tovorni promet zlasti z lažjimi vozili preusmeril na avtocesto pa čeprav je treba plačati cestnino. Tu gre predvsem za lažje tovornjake, ki prevažajo blago in tovore z gospodarskega območja mesta Salzburga v oddaljene kraje in na Koroško. Ker je za tovornjake do maksimalno treh osi cestnina dražja — ona znaša 300 šilingov za enkratno in 2400 šilingov za desetkratno vožnjo, je Delniška družba Turske avtoceste s 1. novembrom dala tovornjakom, katerih skupna teža ne preseže 3,5 tone popust, ki pride v poštev samo, če se kupi vozovnico za deset voženj, tako da znaša cena nove cestnine za enkratno vožnjo 300 šilingov (kakor prej), za desetkratno vožnjo pa samo še 1000 šilingov. To je seveda velika olajšava, ki bo prav gotovo dala tovrstnemu prometu z malimi vozili še mnogo večji razmah.

Poleg tega so še druge ugodnosti. Tako se na primer z vozovnico desetih voženj lahko na relaciji Flachau — St. Michael peljete 15 krat, na progi St. Michael—Rennweg pa celo 30 krat.

Pri posamezni vozovnici zaradi tega ni popusta, ker bi cestnarji zamudili preveč časa za ugotavljanje težje tovornega vozila. Vozovnica za 10 voženj se namesti ob registracijski tabli, tako da se lahko že od daleč ugotovi, da je vozilo upravičeno voziti s posebnim popustom.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

KONCERT

● v nedeljo 2. decembra 1979 ob 14.30 uri v mestni dvorani v Borovljah

● v nedeljo 2. decembra 1979 ob 19.30 uri v Schwarzlno-vi dvorani v Pliberku

Gostuje: DEKLIŠKI ZBOR iz Bosansko-Hercegovinskega mesta Konjic.

Pavlihovala pratika za leto 1980 je že izšla

Važna vest za ljubitelje zdravega humorja: PAVLIHOVA PRATIKA za leto 1980 je že izšla. Tudi tokrat je po debelosti kar zajetna „knjiga“, saj obsega 450 strani; priročni žepni format pa omogoča, da jo imamo lahko vedno „pri roki“, kadar se hočemo nasmejati.

Kajti PAVLIHOVA PRATIKA je spet bogata zbirka najrazličnejših veselih in zabavnih prispevkov v besedi in sliki. Iz njene pestre vsebine navajamo le nekaj podrobnosti: poleg koledarskega dela s pristnimi pavlihovskimi sličicami prinaša zanimivosti iz starih časov in z zgodovine Slovencev; govora je o prometu in prometnih predpisih; koristni bodo nasveti o zdravju, posebej glede krvnega pritiska; „najkrajši tečaj tujih jezikov“ nam omogoča, da nekaj gostilniških šal spoznamo kar v štirih jezikih: poleg slovenskega tudi še francosko, nemško in angleško besedilo; tudi o športu in olimpiadi bomo našli marsikaj privlačnega, 100-dnevni trim pa nam bo pomagal, da bomo postali iz dneva v dan bolj gibčni; zvedeli bomo za povezave med zvezdami in zdravjem ter spoznali ljudsko napovedovanje vremena; seveda tudi horoskop ne sme manjkati, ugankarjem pa je namenjenih kar 23 strani.

Med vse te in številne druge prispevke pa so na gosto posejani kratki utrinki iz mednarodnega humorja — iz Srbije, Slovaške, Vzhodne Nemčije, Francije, Anglije, Češke, Švice in Amerike ...

Kljub temu PAVLIHOVA PRATIKA tudi tokrat stane samo 25 šilingov. Kupite ali naročite jo v knjigarni „NAŠA KNJIGA“ v Celovcu, Paulitschgasse 5–7. Toda pohitite, da je ne zamudite, kajti potem se bodo na vaš račun smejali tisti, ki so vas prehiteli.

SAK SAK SAK SAK SAK SAK

vabi na prvenstveno nogometno tekmo

SAK-Trnja vas (Annabichl)

ob 8.30 uri

SAK „pod 23“ — Trnja vas „pod 23“

ob 10.15 uri

v nedeljo 18. novembra 1979 na nogometnem igrišču v Trnji vasi.

Navijači in prijatelji SAK-a prisrčno vabljeni!

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 16. 11.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja (Revija otroških zborov v Šentjakobu — I. del).

SOBOTA, 17. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 18. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 19. 11.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Koroški zbori.

TOREK, 20. 11.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Celovski radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 21. 11.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Minute z ... — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 22. 11.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Mladinska oddaja.

AVSTRIJA 1

PETEK, 16. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Na razstavi — 10.30 TV kuhinja — 10.55 Klub seniorjev — 11.35 Pivalec — 12.00 Za predšolske otroke — 12.25 Deset pujskov — 12.30 Slike naše zemlje — 12.55 Otrokom za lahko noč — 13.00 Muppet show — 13.25 Pregled sporeda — 13.30 Mi — 13.45 Slike iz Avstrije — 13.50 Čas v sliki — 14.05 Stari — 14.15 Wolfgang Ambros tu in sedaj — 14.25 Šport — 14.35 Poneverjena pokrajina.

SOBOTA, 17. 11.: 15.30 Naredim te srečnega — 17.00 Pinocchio — 17.25 Papa, čarili je rekel ... — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 2 X sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Zaplekar — 22.05 Šport — 22.25 Srečanje z Rudijem Klausnitzerjem — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 18. 11.: 11.00 Začetek — 11.15 ORF stereo koncert — 15.40 Tarzan v nevarnosti — 16.45 Ena, dve ali tri — 17.30 Zimska moda — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Srečanje z živalmi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Po sledeh Belcanta — 21.15 Mesec dni na deželi — 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Nihče naj ne bo naslednji — 10.00 Telefrance — 10.30 Naredim te srečnega — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Zgodbe o igračkah — 17.30 Lašle — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Serpico — 21.50 Mednarodni tenis.

TOREK, 20. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina za začetnike — 10.00 Nadzvočni polet — 10.30 Tarzan v nevarnosti — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Fay — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vaš nastop prosim — 21.00 Dan in konj, ki dela v rudniku — 21.50 Fantazija v O-duru.

SREDA, 21. 11.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 To so Florence — 10.30 Fijakarska pesem — 17.00 Skrivnost balona — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina na Rdečem morju — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Galeb — 21.20 Šport.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 15. novembra 1979

Za 100 din dobite	57.- šil.
Za 100 din plačate	64.- šil.
Za 100 lir dobite	1.49 šil.
Za 100 lir plačate	1.58 šil.
Za 100 mark dobite	709 šil.
Za 100 mark plačate	725.30 šil.

Mladinska gledališka skupina Slovenske gimnazije v Celovcu

v a b i

na uprizoritev mladinske igre ŽARKA PETANA

Obtoženi volk

v nedeljo 25. novembra 1979 ob 19.30 uri v gostilni GABRIEL v Šentjanžu.

Gostinski prostor Tišlarjeve gostilne smo spremenili v sodno dvorano, kjer bo potekal izredno zanimiv proces proti VOLKU, ki je obtožen težkega zločina: požrl je namreč Rdečo kapico in njeno babico. Javni tožilec zahteva najstrožjo obsodbo: smrtno kazen. Kako se VOLK reši iz te zanke, boste videli na procesu samem.

Vabijo mladi igralci in režiser Marijan Srienc. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo Šentjanž.

AVSTRIJA 2

PETEK, 16. 11.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Tečaj za angleščino — 18.00 Nihče naj ne bo naslednji — 18.30 Orientacija — 18.55 Kviz iz svetega pisma — 19.00 Vi želite — mi igramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Turizem v tretjem svetu — 21.00 Mojzes — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Može v rdečih suknjah.

„KAMEN MOLKA“

je naslov nove pesniške zbirke našega književnika Andreja Kokota.

Cankarjeva založba v Ljubljani in knjigarna „Naša knjiga“ v Celovcu jo bosta predstavili v četrtek 22. novembra ob 17. uri v Naši knjigi Celovec, Paulitschgasse 5–7.

Prisrčno vabljeni!

SOBOTA, 17. 11.: 16.00 Svetovno prvenstvo smučarjev profesionalcev — 17.00 Onedninska linija — 17.50 Metulji — 18.00 Dva X sedem — 18.25 Nagomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odveta — 20.15 Molere — 22.10 Šef.

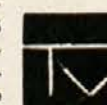
NEDELJA, 18. 11.: 16.00 Svetovno prvenstvo smučarjev profesionalcev — 16.50 Očetova delikatna kondicija — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj dejanja — 21.50 Šport — 22.05 Svetovna gorstva.

PONEDELJEK, 19. 11.: 17.25 Pregled sporeda — 18.00 Angleščina za začetnike — 18.30 Jutrajšnji mojstri — 18.55 Kviz o svetem pismu — 19.00 Znanost danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edward in Mrs. Simpson — 21.05 O filmu — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Domska vzgoja.

TOREK, 20. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Orangutan človek džungle — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.03 Pristni Dunajčan se ne zgubi — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 21. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Francoščina za začetnike — 18.30 Brez nagobnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Življenje, ljubezen smrt.

ČETRTEK, 22. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Ruščina — 18.30 Pota k umetnosti — 19.15 Galerija — 19.20 Čas v sliki — 20.15 Akcija energija — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 16. 11.: 17.15 Poročila — 17.20 Usoda nekega Charlieja — 17.35 Raznašalci časopisov — 18.00 Tuja folklor — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Slovenski kraji med seboj: Kamnik-Škofja Loka — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Petracelli — 22.20 Dnevnik — 22.35 Jazz na ekranu.

SOBOTA, 17. 11.: 8.00 Poročila — 8.05 Jakec in čarobna lučka — 8.20 Glasbena pravljica — 8.35 Z besedo in sliko — 8.50 Tehnica za natančno tehtanje — 9.20 Pustolovščina — 9.50 Po sledeh napredka — Dokumentarna oddaja — Trnava pol, TV nadaljevanje — 14.55 Nagomet Dinamo — Rijeka — 16.55 Poročila — 17.00 Jezero pa-

zabljivosti, poljski film — 18.35 Naš kraj — 18.45 Človek naš vsakdanji — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 London je moj, TV nadaljevanje — 20.50 Kako se oblačimo — 21.00 Dick in Jane, ameriški film — 22.35 Dnevnik — 22.50 Kažipol.

NEDELJA, 18. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro — 9.35 Kažipol — 9.55 Korenine, TV nadaljevanje — 10.35 Trije hrošči — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — 16.55 Brajke Karamazovi — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Njen prijatelj Filip — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Svet na razpoljhi: ZRN — 21.35 Dnevnik — 21.50 Čudovita predstava — 22.25 Športni pregled.

PONEDELJEK, 19. 11.: 8.55 TV v šoli — 16.10 Kmetijska oddaja TV Beograd — 17.10 Poročila — 17.15 Vrtec na obisku — 17.35 Botanik — 18.00 Merila osebnih dohodkov po dejanskem prispevku — 18.20 Spekter — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Drama TV

Titograd — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 20. 11.: 9.15 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Srečanje ob partizanski pesmi — 17.40 Pisani svet — 18.15 Mozaik — 18.20 Obzornik — 18.30 Odpor za žicami — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 „Ta rožina dolina Režija“ — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Človek hoče navzgor, TV nadaljevanje — 21.55 Med klasiko in romantiko — 22.35 Dnevnik.

SREDA, 21. 11.: 9.30 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Z besedo in sliko — 17.45 Potovanje v deželo lutk — 18.10 Ne prezrite — 18.25 Mozaik — 18.30 Obzornik — 18.40 Ansambel mostovi — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55

Uradni dnevi Pokojninske zavarovalnice za delavce

V mesecu novembru bo imela graška pokojninska zavarovalnica za delavce, podružnica za Koroško (Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter, Landesstelle Graz, Auhensielle für Kärnten) v sledečih krajih svoje uradne dneve: Beljak/Villach, Kaiser-Josef-Platz 1, v prostorih Delavske zbornice 27. novembra od 8. do 12. ure. Labot/Lavamünd 65 [občinska hiša] v petek 16. novembra od 7. do 12. ure.

Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Mladi zmrzujejo tudi poleti, švicarski film — 21.40 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.45 Miniature: Dane Zajc — si videl — 22.05 Dnevnik.

ČETRTEK, 22. 11.: 9.10 TV v šoli — 16.05 Poročila — 16.10 Jakec in čarobna lučka — 16.25 Hokejski pokal evropskih prvakov, prenos srečanja Olimpija: Levski-Spartak — 18.45 Tehnica za natančno tehtanje — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Tretja razsežnost — 22.00 Dnevnik.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.